

אלכס שמגר

(שטרנברג)

2023 - 1945

מסע חייו

אלכס שמגר (שטרנברג) – מסע חייו**תוכן**

עמ'	נושא
2	מבוא
3	מגלות למולדת
5	אלוני אבא
7	בית-ספר כדורי
9	צה"ל
21	אזרח ואיש עסקים
22	אוסטרליה
23	אומן, אספן ויוצר
27	פרידה
31	תודות

מבוא

1966, שלהי אביב-תחילתו של סתיו, לא מכבר הוקמה סיירת-חרוב והיחידה, בבסיס חטיבה 35 בתל-נוף, מצויה בהליכי התארגנות. הכרת המשימות תוך לימוד תו"ל-ויישום, הצטיידות והכשרת לוחמים ומפקדים, הפעלת אמצעים מיוחדים (חלקם, אז, מצוי רק בידי הסיירת) אימונים ופעילות מבצעית. בביקור הרמטכ"ל ביחידה שזה מקרוב הוקמה, נתן רא"ל יצחק רבין ז"ל את "בירכת הדרך" להמשך פעילותה של סיירת-חרוב. סגל המפקדים הלך והתייצב, לוחמים וותיקים - בוגרי מסלול מהגדודים (202 ו-890) ועמם תומכי לחימה במקצועות שונים - פעלו כבר במשימות לאורך גבול ירדן וראשוני המגויסים בבקו"מ סיימו טירונות בגדודים ועמדו להגיע ליחידה.

באותה עת הכרתי את אלכס שמאז היה מפקד וחבר. היה זה קשר שנמשך לאורך שנים - עד מותו של אלכס. זמן לא רב לאחר הקמת סיירת-חרוב, בשעת בוקר מוקדמת ניצב בפתח קסרקטין מגורי הלוחמים מפקד היחידה חזי שלום¹ ועמו קצין בדרגת סגן, חובש "כומתה צרפתית" אדומה. איש מוצק, רחב כתפיים ובעל מבע קשוח. משהו נוקשה (לימים למדנו אודות הלב הענק שפועם בחזהו של הקשוח הנוקשה הזה...). בין לוחמי הסיירת היו מי שהגיעו מגדוד 890 והכירו אותו אישית או שמעו אודותיו בגדוד שבו נחשב לקצין מוערך. אלה, כולם, שמחו ושיבחו על הגעתו אלינו. "זהו אלכס שטרנברג" אמר חזי, "מעתה הוא סגני". אלכס היה לסגן הראשון למפקד סיירת חרוב. עד הגעתו כיהן בתפקיד, כממלא-מקום, אלי גץ בן מושב רשפון.

בהופעתו הקרין אלכס כריזמה המאפיינת מנהיגים. מפקד שהוא סימן לבאות. סיירת חרוב אך הוקמה ועדיין "חיפשה את דרכה". הגעתו של אלכס ליחידה הייתה סוג של ציון-דרך. בדרכו היסודית החל אלכס ללמוד את משימות היחידה וכלל האמצעים המיוחדים שהפעילה. מיד עם הגעתו השתלב עם הלוחמים בפעילות המבצעית ולמד היטב את הזירה בת כ-200 ק"מ בה פעלה היחידה לאורך גבול ישראל-ירדן. זירה מורכבת ומאתגרת הן מן ההיבט הצבאי והן מההיבט המדיני.

אך מטבע הדברים הוא כי בתחילת היכרותי עם אלכס עיקר שיחותינו ועיסוקנו המשותפים היו במסגרת השירות הצבאי. תקופת מלחמת ששת הימים ולאחריה מלחמת ההתשה. היה זה עידן של לחימה בלתי פוסקת. על עצמו ומשפחתו הוא מיעט לדבר. מן המעט ש"נידב" למדתי אודות אלוני-אבא והרפתקאותיו שם, על תקופת לימודיו בביה"ס כדורי ומעט על חבריו ודרכו בצבא עד הגעתו לסיירת. ברבות השנים למדתי ממנו על "תחנות חייו". סיפורו של "ילד-תקומה" - מגלות לחירות. יליד אירופה בשלהי מלחמת העולם השנייה, בן לאם יחידינית שהחליטה לעלות לארץ וכאן גידלה וחינכה את בנה לתפארת ולהקמת משפחה ובית בישראל.

1968 מלחמת ההתשה - סיור בבקעת הירדן

¹ סגן (לימים אל"מ) חזי שלום, מפקדה הראשון של סיירת החרוב.

מגלות למולדת – צעדים ראשונים

אלכס נולד ב-16 מרץ 1945 בעיירה Briceni שבצפון מולדובה, סמוך לגבול אוקראינה. הוריו, סיומה (שמשון או שמעון), יהודי אוקראיני, מהנדס מכונות במקצועו – ופנינה, בת למשפחה יהודייה מהעיר Suceava בחבל בוקובינה שבצפון רומניה²

אלכס עם אמו ב- Suceava

שיתוף הפעולה בין הממשל הרומני לנאצים החל כבר ב-1940 וככל שהתהדק הקשר המדיני הזה, כך קרב יומה של הקהילה היהודית לתכנית "הפתרון-הסופי". ב-1942 גורשה משפחת אימו של אלכס מרומניה לאוקראינה, שם הכירה פנינה את אביו של אלכס.

בשנת 1944, עם השתלטות ברית-המועצות על רומניה, התיר סטאלין לאזרחי רומניה - שחלקם גורשו ואחרים נמלטו ממנה לאוקראינה - לשוב לבתיהם. משפחתה של פנינה (הורים, ושלושה אחים) שבו לרומניה ואילו הוריו של אלכס נותרו באוקראינה. אמו של אלכס לא השלימה עם כך. היא ביקשה לשוב ולהתאחד עם משפחתה ברומניה, אולם מפאת קשיי תנועה שהוצבו ע"י המשטר הקומוניסטי בפני אביו של אלכס מהיותו אזרח אוקראיני, הוסכם כי אלכס ואמו ישובו לרומניה ומאוחר יותר יצטרף אליהם האב. באוקטובר 1945, בהיות אלכס בן כ-8 חודשים, התאחדו פנינה ובנה עם משפחת האם בעיר Suceava, שם גדל אלכס עד היותו בן שש. השפה השגורה בבית המשפחה בבוקובינה, הייתה גרמנית. שפה שהוטמעה בחבל ארץ זה עוד בימי הקיסרות האוסטרו-הונגרית.

הגבלת תנועת אזרחים וחציית גבולות בין-מדיניים הייתה אותה עת מאמצעי השליטה היותר יעילים של הטרין סטאלין. מספר ניסיונות של סיומה לחצות את גבול אוקראינה-רומניה כדי לחבור אל רעייתו ובנו לא צלחו. באחת הפעמים אף נורה ובניסיון נוסף הוא נתפס בחציית הגבול והושם במאסר.

בשלהי 1950 עברה פנינה להתגורר בבוקרשט והותירה את אלכס בידי משפחת אחיה הרופא, אדולף. במהלך 1951 השלימה בבוקרשט את לימודיה כאחות ובמקביל, על אף חסמי "מסך-הברזל" ששררו אז, פעלה להסדרת נסיעתה עם אלכס לישראל³ ובאותה שנה, בהיות אלכס בן שש, הגיעו לארץ. בתחילת דרכם התגוררו בבית קרוב משפחה בתל-אביב⁴, סמוך לככר מוגרבי (היום ככר ב' בנובמבר). בחלוף כחצי שנה השתקעו בקיבוץ בית אורן, שם התגוררו כשנתיים. פנינה הייתה אחות הקיבוץ. תפקיד אשר באותם ימים היקנה לה "מעמד רם". כ-3 שנים חלפו מאז הכרת העצמאות וישראל מצויה בתקופת ההקמה. שנים בהן מספר העוסקים ברפואה היה מצומצם מאוד, הדרכים מנקודות הישוב הפזורות בארץ משובשות ואמצעי התחבורה דלים ולא תמיד מצויים. על כתפי אחות הקיבוץ הוטלה אחריות כבדה מאוד ומשימה תובענית ביותר משך כל שעות היממה. אתגר לא מבוטל לאם המגדלת ילד בן 6 ששפת המקום עדיין אינה שגורה בפיהם והחברה הסביבתית חדשה וזרה להם לחלוטין. מפגש אקראי עם קבוצת יוצאי רומניה מהמושב השיתופי "אלוני-אבא" הוביל להערכת מגורי אלכס ואמו לשם. ב"אלוני-אבא" עשה אלכס את תקופות הילדות, הנצרות ותחילת שנות שירותו בצה"ל.

מאז העלייה לישראל (1951) ואף כי רוב משפחת אמו של אלכס חיו עדיין ברומניה ודי סמוך לגבול אוקראינה, ניתק כל קשר עם אביו של אלכס למשך מספר שנים. ביקור מקרה משותפת מאוקראינה שהגיעה לרומניה ב-1957 - הוליד מפגש באודיסה בן אביו של אלכס לדודו (אחי אמו) הרופא אדולף. מאדולף למד האב על עליית רעייתו ובנו לישראל. מאוחר יותר עבר האב להתגורר בפולין ומשם למזרח גרמניה. אלכס

ילדות - אלוני אבא

² על ילדותו של אלכס שמעתי מליאורה שמגר ורבות מגרטי, בת דודו של אלכס. מהנדסת אזרחית שהגיעה מרומניה לישראל ב-1961, הקימה כאן משפחה, שרתה בצה"ל (חיל ההנדסה) ובעת שנכתבים הדברים והיא אינה עולת-ימים עוד, עדיין עוסקת במקצועה.

³ העלייה מרומניה אז בוצעה תוך שיתוף פעולה בין הג'וינט לממשלת רומניה. מי שהובילה את הפעילות הייתה שרת החוץ וסגנית ראש ממשלת רומניה, היהודייה הקומוניסטית אנה פאוקר. ב-1944, עם השתלטות ברה"מ על המדינה היא השתלבה בממשל הרומני ונחשבה "כדורע הארוכה של הקרמלין בבוקרשט". אף כי יצא שמה כאנטי-ציונית, ב-1948 הודיע למשה שרת על הכרת ממשלת רומניה במדינת ישראל ובקרב קהילת עולי רומניה בישראל ידועה הייתה מעורבותה בעליית כ-100 אלף יהודים לארץ.

⁴ דודו של אביו של אלכס, רופא השיניים דר' ויזר, שעלה לישראל סמוך לתום מלחמת העולם ה-2.

ידע כמובן על קיומו של האב. אולם מפאת הימצא סיוֹמָה בגוש הקומוניסטי והעדר קשר של ממש בין ההורים, לא נוצרו התנאים להקמת ושימור תקשורת רציפה ולמעשה מאז היותו תינוק בן מספר חודשים ועד תחילת שנות התשעים (המאה ה-20) אלכס לא פגש את אביו. לאחר נפילת המשטר הקומוניסטי וקריסת "מסך הברזל" נפגשו השניים בישראל והקשר ביניהם חודש ונמשך עד מות האב. מאביו למד אלכס לראשונה כי דודו, אחי אביו, חי משך שנים בקובה אולם הקשר עמו נותק לחלוטין. לאלכס מעולם לא היה כל קשר עם הדוד הזה. עוד גילה אלכס אח חורג (בן לאביו – מרעייה שניה) שגם אותו פגש. מאז מפגש האחים החורגים נשמר הקשר ביניהם.

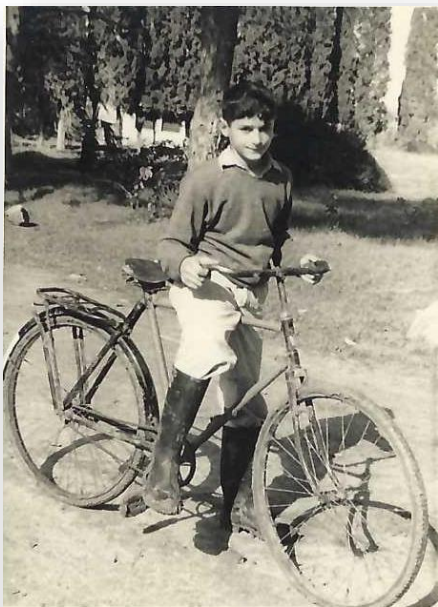
גם לאחר העלייה לישראל ואף כי רומניה נמצאה מעבר ל"מסך-הברזל"⁵ נשמר הקשר בין אמו של אלכס למשפחתה ברומניה ומשך כעשור קיימו חלופת מכתבים והודעות הדדיות. ב-1961 עלו חלק מבני המשפחה לישראל, ביניהם בת דודו של אלכס, גרטי, שסייעה בידינו להעלות כתבים אלה כאן. יתר בני משפחתה של פנינה הגיעו לישראל ב-1970.

⁵ https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%9E%D7%A1%D7%9A_%D7%94%D7%91%D7%A8%D7%96%D7%9C

אלוני אבא

מפגש אקראי עם קבוצת חברי המושב השיתופי אלוני-אבא, הוביל לעזיבת פנינה ואלכס בן ה-8 (כבר דובר עברית רהוטה) את בית-אורן אל המושב השיתופי בעמק זרעאל. אלוני-אבא הוקם ע"י צעירים יוצאי רומניה ואוסטריה, מה שמיד תרם ליצירת הקשר החברתי בין פנינה ובנה ל"וותיקים". גם באלוני-אבא הייתה פנינה אחות הישוב. תפקיד אותו מילאה עשרות שנים והפכה ל"אייקון" אזורי. הן משום מעמדה המקצועי והן משום היותה בעלת אישיות דומיננטית שבורכה גם בחוש הומור ייחודי.

בשתי שנות מגוריהם בבית-אורן הפך אלכס לילד ישראלי לכל דבר. הוא הגיע לאלוני-אבא עם אמו ללא אב. בכך היה אז חריג ויחיד בקרב חברי ילדותו ונעוריו. שלא כבימים אלה בהם נכתבים הדברים – אם יחידינית לא הייתה בבחינת נושא מובן מאליו. אולם אלכס וחבריו לא עסקו בכך והוא נקלט בחברת הילדים היטב ומהר. לימים, אף כי משך שנים הנושא לא עלה כלל, בהיות אלכס כבר אדם בוגר "נודע" במושב דבר קיומו של האב אשר באותה עת חי במזרח אירופה.

הנער על אופניים שהיו משאת נפשו משקיבל אופניים הייתה זו לאלכס הגשמת חלום

חברת הילדים באלוני אבא הייתה קטנה ביותר ומכאן גם מספר התלמידים בכתות בית הספר. בכיתתו של אלכס למדו ארבעה תלמידים בלבד וכזה בקירוב היה גם מספר תלמידי הכיתות האחרות תחת ומעל כיתתו של אלכס. בהינתן שכך ולמרות פערי הגילאים, שולבו מספר כיתות לאחת וכך עד כתיבת ח' תום ביה"ס היסודי (באותם ימים חטיבת הביניים אינה קיימת כלל).

מי שהיו אז ילדי הישוב מספרים על ילד יפה-תואר. ברבות השנים ניכר ובלט בחוסן גופו ובהופעתו. משהפך לעלם היה "אליל-הבנות". אלה, היו מחפשות (וממציאות) סיבות כדי לחלוף על פני בית מגוריו שמא, במקרה, הוא יקלע על דרכן. על "החבורה" שהקים מספרים "ילדי התקופה" כי "הם לא שיחקו איתנו משחקי חברה כגון 'שני-דגלים' או 'שוטרים-וגנבים' או משחקי חברה אחרים – אלא עסקו יותר במרדפים לציד חיות, טיולי יער וטבע, רכיבה על סוסים ואופניים, פעילויות לילה מחוץ לגבולות הישוב, מעשי קונדס שונים במבני הציבור וכיוב' שובבויות.....".

גם כדורגל היה מעיסוקי הנוער באלוני אבא. כמו שרבים מאיתנו זוכרים משנות ילדות - התכנסות ספונטנית, שתי קבוצות ש"הוקמו" אד הוק ושם, באלוני-אבא, שער הקבוצה שזכתה באלכס נותר "נקי". חברי נעורים מספרים על שוער מעולה!! בטניס שולחן (פינג-פונג) לא היה טוב ממנו. זכורות אותן תחרויות עם חבריו ואף בוגרים ממנו על שולחן הטניס שהוצב ב"כנסיה"⁶. בעיקר בתקופה בה היה תלמיד כדורי והגיע לחופשות סופשבוע למושב. בלתי מובס. אלוף אלוני-אבא.

אוקטובר 1959-בן 14.5

ובחלוף עוד שנתיים.....

⁶ הכנסייה הטמפלרית; לאחר גירוש הטמפלרים ע"י הבריטים והקמת המושב לאחר מלחמת העצמאות - הפכה הכנסייה למועדון תרבות ופעילות חברתית.

כבר בנעוריו ניכר בו הכישרון האומנותי. בקרב בני מחזורו זכורה היטב דמות האיש השרירי השחור שצייר על קיר בית אמו ועיסוקיו בפרחול ופיסול מתכת. כישרון זה ועבודות ידיו הברוכות ילוו את אלכס בעשייה ייחודית עד אחרית ימיו.

בחיו של אלכס מעולם לא נכחה דמות אב. פנינה, אשר משום מקצועה הייתה עסוקה רוב שעות היום, אפשרה לאלכס "מרחב חופשי" רב לעין שיעור ביחס לזה של חבריו ללימודים. הוא היה בן לאם יחידנית שלמד וידע היטב להתמודד בבעיות יום-יום מהסוג שמרבית חברי ילדותו ונערוֹתו לא הכירו כלל. ילד שמוקדם הגיע לבגרות, שעמד לא אחת נוכח אתגרים שונים וצבר ניסיון חיים רב ביחס לגילו. אורחות חיים ואילוצים שפיתחו איש קשוח ועז נפש. ולמרות האתגרים והקשיים שבדרך, חונך אלכס היטב ורכש מאמו ערכי יסוד שהשפיעו על עיצוב דמותו וחיו. השלימה את הדברים הסביבה החברתית בה גדל. בגיל צעיר מאוד כבר בלט אלכס כמנהיג. דמות כריזמטית. מי שגדלו עמו באלוני-אבא, מי שלמדו עמו בכדורי ואלה ששרתו עמו בצה"ל מספרים על 'לא דברן גדול - אולם כשדיבר הקשיבו לו'.

ביה"ס כדורי

בהיותו תלמיד כתי ח' החליט אלכס להמשיך לימודיו בבית-ספר חקלאי. כבר אז ידע כי יפנה ל"כדורי". אלכס נולד איש-המרחב. השטח, הטבע והעשייה החקלאית קסמו לו. אולם באותה עת קלט ביה"ס כדורי תלמידים לכתה י' בלבד. חלק מבוגרי ביה"ס היסודי באלוני-אבא המשיכו לימודיהם בביה"ס התיכון בטבעון, אחרים למדו במוסד הנוער "הדסים" ואלכס עם מספר נערים פנו לפנימייה בכפר הנוער במגדיאל⁷.

שיחותי עם חבריו הקרובים של אלכס מתקופת הלימודים בכדורי השיבו את זאב בן יוסף ודב אקשטיין ("טכסס") עשרות שנים לאחור. במסלול חיים חוֹנה אדם אירועים ונפגש עם דמויות בלתי נשכחים. בשיחות עם השניים הזמן כאילו עצר מלכת. כאילו הדברים אירעו לא מכבר ואלכס נוכח שם עימנו בפגישות הללו.

ב-1961 סיים אלכס את כתי ט' במגדיאל והגיע לכדורי. מוסד חינוכי ומקצועי שהנו סוג של "אקדמיה לחיים" שייעודה לצייד את הנוער המתבגר ב"ארגז כלים" להמשך הדרך..... עמיתיו בכדורי מתארים נער שקט, צנוע, יפה תואר, חסון ובנוי לתלפיות. תלמידי כדורי נחלקו אז לשתי מגמות. האחת עיונית שמטרת תלמידיה הייתה תעודת הבגרות – והשנייה מעשית אשר בנוסף ללימודים כלליים הושמו דגשים על לימוד ויישום העשייה החקלאית על כלל ענפיה. מעיד על אלכס חבר קרוב שהיה גם שותפו לחדר המגורים בפנימייה: "לימודים לא היו הצד החזק שלו. הוא עשה היטב את המינימום הנדרש כדי לא להיזרק". בתכונותיו ואישיותו תאמה לאלכס הקבוצה המעשית. כל ימיו היה אלכס אוטודידקט מובהק. הוא העדיף ללמוד עפ"י בחירתו את הנושאים בהם מצא עניין, בזמנו החופשי ושלא בכפיית המסגרת. מחד, הישיבה בַּכְּתָה הייתה לו "מטלה כבדה" – מאידך, היקף ורמת הידע שנשא וביטא היו מעל ומעבר לנושאים שנלמדו אז בכדורי. "הוא קרא המון" מספרים חבריו. כזה היה אלכס עד ימיו האחרונים. "קורא המון". מהיותו אדם יסודי, מאורגן מאוד, שקול ומחושב שאל עצמו תמיד (בכדורי ועוד קודם לכן – ועד ימיו האחרונים): 'מה תורם או מוסיף לי עיסוק או ידע בתחום כזה-או אחר?' נושא ש"לא דיבר אליו" הוא השמיט מיד. כך גם נהג בנושאים שהעריך כשוליים. בנושא בו מצא עניין, הוא התמקד. חקר וחפר, העמיק והרחיב. אלכס נשא ידע רב בהיסטוריה צבאית, גיאוגרפיה, אומנות, נפש האדם והתנהגויות, סוגיות מדיניות ועוד. כל אלה נותרו עמו עד מותו. משך כל שנות חברותנו שיחות עם אלכס היו דיאלוג מהנה מאוד, מעניין ותורם. בין אם היה זה מפגש במסעדה ראויה, שיחת טלפון או רב שיח קבוצתי, תמיד היה שם עיסוק בקשת רחבה של נושאים מעוררי מחשבה מעמיקה ולא אחת כאלה שעוררו ויכוחים מאתגרים. היסטוריה עד אקטואליה וכל מה שביניהן. ראייה עתידית והרבה חזון תוך פירוט נקודה-לנקודה. פעמים רבות בפסימיות מאימת בה הוא בלט – אך בראייתו הריאלית. מעניינות היו חשיבתו ודעותיו הפוליטיות ובתוך כך ניתוח הדברים וביקורתו השקולה והמנומקת תוך הבאת דוגמאות מביטנו אנו ומהעולם כולו - לטוב ולרע, בכנות רבה ולעיתים בלהט - אודות אירועים שונים בישראל ובעולם, הנהגות מדיניות, העולם הטכנולוגי, התנהלות מוסדות וארגונים, תרבויות שונות ועוד ועוד.....תקצר היריעה.....

חבריו ללימודים בכדורי מספרים על אלכס את אשר גם אנו, מי שהיו פקודיו ומפקדיו בסיירת-חרוב, הכרנו היטב. אדם שקט, צנוע מאוד, לעיתים אף מופנם – ובה בעת איש-צוות וחבר קרוב, נאמן ומסור מאוד לעמיתיו. ביטא זאת, במשפט אחד, זאב בן יוסף שתיאר את אלכס ואמר: "בן מחזור נהדר". אדם בעל מנהיגות שקטה שערך הדוגמא האישית היה טבוע באופיו. כשדיבר הקשיבו לו – הקשב היטב. בידיעותיו האישיות העשיר את האחרים

בידע ורעיונות שהיו מעל ומעבר לאשר למדו בביה"ס החקלאי. בישראל של אותה עת, מדינה עולת-ימים נאבכת לקיומה, שררה אז אווירת פטריוטיים. נתינה, תרומה מרבית לביטחון וביסוס המדינה היו (והנם) מיסודות הווייתה. לא רק לשם לימודים הגיע אז הנוער לכדורי. אידיאולוגיה, חינוך ויוזמה אישית דחפו רבים מבני-העשרה שהגיעו לבית הספר גם להתכונן לשירות בצה"ל. השירות ביחידות הקרביות היה בבחינת קונצנזוס חברתי אשר כמעט ואין עליו עוררין. אלכס השתייך לאלה. נער שחונך להגשמת הציונות ולשירות המשמעותי בצה"ל להגנת המדינה. כבר בהיותו תלמיד י"א ידע אלכס כי יתנדב לשירות בצנחנים. לו ולחבריו ללימודים היו לוחמי יחידה 101, מפקדיה ודורות הלוחמים שאחריהם מודל לחיקוי. בהתעניינותו המעמיקה בהיסטוריה צבאית כלל עולמית קנה לו אלכס ידע והכרת הרקע המדיני, האירועים הצבאיים במלחמות השונות כמו גם מבצעים ופעולות לפרטי-פרטים. אך לא רק בספרות וקריאה עסק. אלכס פנה גם למעש. בהנהגתו, תוך הצגת דוגמא אישית כשעל גבו הוא נושא ציוד חקלאי כבד, החלו

כדורי 1962 - אלכס עם חברו חיים אבני (לימים ממקימי מבוא-חמה)

⁷ אז-מושבה בדרום השרון. כיום-אחת משכונות הוד-השרון

מסעות ההעפלה ממתחם כדורי אל פסגת התבור. חבריו ללימודים שצעדו עמו במעלה ההר נשאו כלי עבודה כבדים, תרמילי גב עמוסי אבנים והצטרפו אליו לריצות לשם פיתוח הכושר הגופני. הנפת גלגלי עגלות (הרתומות בדרך-כלל לסוסים ופרדות...) לשם פיתוח הגוף וחזוק השלד היו לחלק מפעילותם של אלכס וחבריו. באלה הוא הוביל. מאוחר יותר, בתקופת שירותו בצה"ל, עמדנו על חוסנו וחזקו הפיזי של אלכס.

רבות סופר ונכתב אודות טקסי "הקבלה", "החניכה" ו"ההשבעות" השונים באותה תקופה בכדורי (כמו גם במוסדות דומים ברחבי הארץ). היו אלה "מבחנים" בהם העמידו תלמידי הכתות הגבוהות יותר - את הנערים שהתקבלו לבית הספר והיו "טרף-קל". "מבחנים" שהפכו למסורת וכללו התעללות והכאת ה"אליפים" ע"י "ביתניקים" ו"ג'מילים". לילות-לבנים, זחילות ברפש המשק החי, פעולות ואמירות משפילות וכיוב'. אל אלכס העזו הוותיקים לפנות בכך "פעמיים": ראשונה - שהייתה גם אחרונה. מאז עימות זה איש מהם לא הֵהִין עוד. לא כיחידים - ולא כקבוצה. הוא היה חסון וחזק מהממוצע אותו הכירו הוותיקים. באותה פעם ש"ניצוד" על ידם הוא הפליא בהם מכותיו. כבר בילדותו התמודד אלכס נוכח אתגרי החיים לבד, כעצמאי וללא כל סיוע. בנפשו היה אלכס לוחם עז נפש ונחוש. אז, בתחילת דרכו בכדורי, רך עדיין בגיל - אך חזק בגוף. מאז אותה תקרית נזהרו "הוותיקים" לנפשם וגופם.

ככל שקרב מועד סיום כתיב י"א גיבש אלכס את החלטתו לעזוב את כדורי ולהתגייס לצבא. הן משום שינויים בתוכניות הלימודים שלא תאמו כלל את אופיו (בכך היה אלכס אחד מקבוצה בת כ-10 בני מחזור נוספים שעזבו בסיום כתיב י"א) והן משום שנחוש היה בדעתו לממש את מאווייו ולשרת כקצין בצנחנים. כדרכו, אמר ועשה. בקיץ 1963 נפרד מכדורי

ובאוגוסט אותה שנה, עם חברו הקרוב דב אקשטיין ("טקסס"), התגייס לצה"ל. נותרה אז בפניו עוד מכשלה אחת, הסכמה חתומה מאת אמו (להזכיר, בן יחיד לאם יחידנית). בנחישות הוא הבהיר לה: אני מתנדב לצנחנים. לא תחתמי - אזיין את החתימה. את הליך הגיוס בבקו"ם בצעו אלכס ו"טקסס" יחד (מספריהם האישיים בצה"ל - עוקבים), פנו מיד לביתן הצנחנים והתנדבו. כשנה לאחר מכן סיים אלכס את מסלול ההכשרה וקורס מ"כים - והמשיך לבה"ד 1.

אוגוסט 1963: מכדורי - לצה"ל

יום הגיוס - עם חבר בבקו"מ

צה"ל

עוד בנעוריו התעניין אלכס בהיסטוריה צבאית. כבר אז הוא "חי את הנושא", תחום בו התעניין והעמיק חקור עד ימיו האחרונים. דמויות מפקדים ולוחמים מיחידה 101⁸ כמו אריק שרון, מאיר הר-ציון, שלמה באום, "גוליבר" (יצחק בן מנחם) ואחרים היוו לו ולחבריו לכס הלימודים בכדורי מודל לחיקוי. הם ראו עצמם כממשיכי דרכם של גיבוריהם. משסיים את כיתה יא' החליט אלכס להתגייס לצנחנים ולשרת שם כלוחם וקצין. החליט ועשה. באוגוסט 1963, אף שטרם סיים את לימודיו בכדורי, התגייס לצנחנים עם טקסס חברו הקרוב, סיים את מסלול ההכשרה, קורס מ"כים וקורס קצינים. מבין הצנחנים המסיימים את בה"ד 1 שבים רק חלק לחטיבה 35. האחרים משוגרים כקצינים לכלל יחידות צה"ל בהתאם לכישורים, הישגים, התאמה לתפקיד וצרכי הצבא. אלכס מימש את תוכניתו. הוא נימנה על השבים לסגל הפיקוד בחטיבה 35 והוצב כ-מ"מ בגדוד 890 אליו התגייס כשנה וחצי קודם לכן וממנו שוגר לביה"ס לקצינים, ובהמשך דרכו שרת בגדוד כ-ס"פ.

רבים מעמיתיו של אלכס למחזור אוגוסט 1963 נפלו במלחמות ישראל. אחרים פנו לנתיבי החיים השונים; היו מי שהמשיכו דרכם בצה"ל או שרתו כאנשי מילואים במלחמות ישראל, אחרים הגיעו לעמדות בכירות באקדמיה ובשירות המדינה והיו מי שפנו לעולם העסקים, המקצועות החופשיים ועוד. כך גם אלו שאלכס היה מפקדם.

צוער בבה"ד 1

צוער בחופשה

קצין בגדוד 890

⁸ יח' 101 הוקמה בשלהי 1953, פעלה עצמאית כחמישה חודשים – ומוזגה בגדוד 890 של הצנחנים.

פלוגה ה' - אוגוסט 1963
סיום מסלול הכשרה וקורס מ"כים

פלוגה ה'

עם שובו לגדוד 890 הוצב אלכס בתפקיד מ"מ בפלוגה א', מחזור אוגוסט 1965 - והיה למפקדו של עזרא בריק. בסופו לאלכס סיפר עזרא על דמות המפקד והאדם ובדבריו ייצג קבוצת לוחמים ששמרו על קשר עם מפקדם לאורך שנים, עד ימיו האחרונים.

לצמוד כאן בשם פלוגה א' מחזור אוגוסט 1965 מדוד 890 ולשאת דברי הספר למפקד אהוב ומוצרך לה אירוע הצלחה מצות לכוננו.

הצובדה שבמצמד לה, בשנת 2023 צומדים יחד המשפחה - ליאורה, ירון וצנת - חיוניות שהתגייסו לפני 58 שנים לצנחנים ונפרדים בכאה ובצער גדול מאלכס שהיה המפקד שלנו כשטרם מלאו לנו 19 שנה, מדברת בצד עצמה.

אנחנו מבוארים דינו כדי לדעת שלציתים קרובות נוסטלגיה והתרפקות של הצבר איננה תואמת תמיד את הצובדות. אך במקרה של אלכס, אכן תחילתו של הקשר בין אלכס המפקד לבנינו, חיוניו, הוא ההיסטוריה הרחוקה אך זהו קשר שהמשיך וניטווה במשך השנים והפך למצרכת יחסית חברית, חיה ונושמת עם במהלך חייו על כל המקומות שבהם הוא התנהל ולמצעה צד לחודשים האחרונים.

אלכס היווה עבורנו דוגמה אופטימית של קצין צנחנים. החל מהמצפת החיצונית - דמותו המרשימה של אלכס שסידרה חזק, צומחה אופנית ומנהיגות שבאו לידי ביטוי באימונים הקשים ויחד עם המדים המותאמים והכוחות הצרפתית האדומה ייצגו באופן מדויק את המותג של קצין-צנחנים. בתוך המצפת הזו טיפנו ולמדנו על תכונות אופי שילבו אחד, קשיחות והקפדה על כל מרכיב הדרוש לחינוכו וציבולו של לוחם - ומאידך, היה החיוק החצי ממלרי הזווית הפה שייצג את המסר לחיוניות שלא יוצפו על עצמם, אך היתה בחיוק עם הבצת ידידות חמה ואמיתית למי שהיו פקודיו. ואכן היה לה אלכס שבהולתו את החיוניות ידע להפריד באופן הנכון ביותר בין טיפול נוקשה ובלתי מתפשר במי שלא צמד בסטנדרטים שדרש לבין הבנה, ואפילו התלוצצות, עם אלה שמת כאשר מצדו המשיך לצודד ולטפח כי הוא ליהיה בהם חומר טוב ופוטנציאל לעתיד. אלכס הצליח ללבוש חבורת לוחמים שהיו נכונים לכל פקודה שלו ועצד היוס מכבדים, אופיים ומצריכים אותו.

אך היה באלכס עם פן אחר, שאליה התוודענו רק לאחרונה, שמאיר את דמותו באור נוסף. האיש הקשוח, מלח הארץ (ללא קליסאות), מושפניק מאלוני אבא, תלמיד ביה"ס החקלאי כדורי, מ"פ בסיירת חרוב בתקופת המרדפים, פתח את סכר לבו ושיתף אותנו, חיוניו-חבריו, בכמה מפרקי ילדותו עליהם לא ידענו דבר. מבלי להכביר בפרטים נאמר רק שהסיפור של אלכס הילד המטיצ ארצה עם אמו כעולה חדש ממחנה הצעקורים ברומניה, וצובר את חבלי הקליטה בישראל של אז, ללא ידיעת השפה, תוך התמודדות עם הבדלי התרבויות, היה רב רושם. מאבקו להשתלבות בחברה הצברית היה לסיפור הצלחה שרק העלה בצינינו את ההצרכה שאנו רוחשים לו. נחשפנו לאלכס חדש, מורכב יותר ורעים - דבר שהצמיק את הקרבה בינינו.

אז אלכס, כבוד היה לנו להיות חלק מחייך כלוחם ומפקד מקצועי ואמיץ ומעט להיות חלק מסיפור חייך כנצר יהודי העולה לישראל ומצליח להתערות בה באופן היפה ביותר. דמותך המיוחדת על כל צדדיה תמשיך ללוות אותנו ותישאר תמיד חלק בלתי נפרד מפלוגה א'.

יהיה לזכרך ברוך.

בשלהי אביב 1966 הוצב אלכס בסיירת-חרוב בתפקיד סגן מפקד היחידה. הוא היה לסגן הראשון – למפקדה הראשון של יחידה בהקמה⁹. אתגר מורכב. אז, בבסיס היחידה בתל-נוף, הכרתי את אלכס. אדם שהנו "איש של אנשים". משך עשרות שנים, עד ימיו האחרונים, שמרו עמו קשר מפקדים ופקודים מהיחידות השונות בהן שרת במהלך שנותיו בצבא.

מנהיג שאינו מפקד מתוקף הדרגות על כתפיו - אלא משום כישוריו, תכונותיו ואישיותו. אלכס היה "קצין וג'נטלמן" אמיתי. כריזמטי בהופעתו – מקצועי מאוד וקפדן בביצועיו ובמתן הדוגמה האישית. את תכונותיו הביע והפגין היטב במגוון תפקידיו ותפקודו. מאורגן מאוד, שקול וזהיר, בעל ראייה רחבה ועתידיית ועם זאת לוחם שסוחף את הכפופים לו. בדמותו ניתן היה להבחין מרחוק. מוקפד בהופעתו הצבאית (כך גם בהיותו לבוש מדי דגמ"ח), צעדי אתלט, סבר פנים קשוח אך שם בפנים, עמוק בלב, צפונה ומפעמת הדאגה ללוחמיו, עמיתיו והסביבה. איש רגוע שנימת דיבורו מתונה ועניינית מאוד. רהוט וברור בדבריו. מקפיד על דגשים במקומם - בעיקר בתדריכים לקראת משימות, הדרכה ותרגילים - ובכל עת שנדרשה כזו לא היסס בהדגמה אישית של הביצוע שנדרש.

שמוליק הדר ומוטי גובר (ברגר) הכירו את אלכס בהיותם במסלול ההכשרה וקורס מ"כים בגדוד 890. חודשים מאוחר יותר, טרם מלחמת ששת הימים, הגיע אלכס ל"סיירת-חרוב" והיה למפקדם ביחידה. על אלכס האיש, המפקד והלוחם, ממרחק של כמעט ששה עשורים מעלה שמוליק זיכרונות שאינם נמחים ומספר:

את אלכס פגשתי לראשונה בהיותי בתחילת קורס מ"כים בפלוגה א' מחזור פברואר 65 בדוד 890, פלוגתו של המ"פ אסא קדמון! אלכס הציג אלינו כקצין מדריך בקורס. כבר מיד השיחה הראשונה שלנו אתו נלפפה לפני קצין ראש, מקשיב, מכבד ומדבר באופי העינייט. משהו שנקל מאד להתחבר אליו. ואכן כך היה לאורך כל קורס המ"כים. חיבתנו מאד את אלכס ומחננו בכל פעם שהוא הדריך אותנו. הפעם השנייה בה פגשתי שוב את אלכס היה בסיירת חרוב כשהוא הציג אלינו ליחידה. הפגישה בינינו הצלתה חיוכים וזיכרונות. הרגשנו טובה הייתה לדעת ולראות אותו כאחד המפקדים בסיירת. זכור לי אימון שאותו הוביל אלכס והוא ירי ממקלע על גייס נוסע. יום שלם התאמנו. הוא לא יותר בכלום ובכל פעם דרש אמון נוסף עד שידענו לשלוט במקלע בצורה הטובה דווקא. הפעם האחרונה שפגשתי אותו הייתה לפני כמה שנים באזכרה לאסא קדמון!

יהי זכרו ברוך!
שמוליק הדר.

ומוסיף לדברים מוטי:

חזי, המ"פ של "חרוב", שלח את הצלף¹⁰ ואותי לקורס מ"כים בדוד 890. הצענו לפלוגה א' 1966. ס' המ"פ באותה פלוגה היה אלכס שטרנברג. להגיד שהכרנו אותו - יהיה מאד מאד ואפילו לא חצי דבר על המפקדים ובטח שלא על הקצינים בפלוגה. רק שמועות. הייתה שמועה שאלכס מאלוני אבא.

בצדק שאנחנו היינו תמיד על בדי ב' (ובדרכי לא נפרדנו מאותו לוחם בדיים במשך שבוע-שבועיים), בשונה מאיתנו, אלכס היה תמיד מדויק. עם בדי ב' (כמאנו) אבל בשונה מאיתנו הוא תמיד הופיע עם מדיים נקיים ומאחזים. הליכתו הייתה קפיצית וזקופה, צעדים גדולים ובטוחים. הקרפ הנצליים האדומות שלו נראה תמיד יותר צהבהבה. במהלך הקורס, בחלק המתקדם שלו, יש חצי יום של הדגמות על יכולות חנ"מ. החיילים/חניכים נמצאים אז על גבעה רחוקה, מסקיפים ממרחק של טווח בטחון, ואז לפני כל פיצוץ, נותנים לחניכים הסבר על התכנית של מטען הצד או הבונלצור הבא בתור. החניכים נהנים בעיקר מכך שההדגמה הזו עדיפה על ביצוע של צוד מסע אלונקות או ריצת "סיבוב-לפני". על ניהול ההדגמות פיקד ופיקח אלכס. בדרכי שרשרת הדגמות כזו צפויה להיתקף בתקלה כזו או אחרת, הפתיל כושל או החוט מנותק, אבל תחת שליטתו של אלכס הכל התנהל ללא כל תקלה.

⁹ סגן (לימים אל"מ) חזי שלום.

¹⁰ בצלאל יעיר ז"ל, החלל הראשון של סיירת חרוב, נפל ביוני 1967

הקורס הסתיים וכל אחד פנה להמשך המסלול שיוצד לו. ואז, כעבור זמן, לפני מלחמת ששת הימים, הופיע אלכס ב"חרוב". זה היה זמן קצר לפני שצברנו מתל-נוף לפיקוד כרמלה.

היה זה צרפתי פורט והמתנה דרוכה, בתקווה לאישור שיציג מהפיקוד - ליציאה הביתה. אף שהיינו מורגלים בכך שלרוב אישור כזה לא מציג, חיכינו בציפייה. ואכן, שלא במפתיע, האישור לא הציג. צעיתי דין לצמ"מ והחלטתי שאני לא מוותר על החזק בקיבוץ. בקיבוץ - זה החזק המוצלח מבין כל חצי השנה. לפנות בוקר חזרתי מהמסיבה בקיבוץ לבסיס והחברתי לביתן דווחו לי שאלכס, שנשאר כמפקד תורן, עבר יותר מפעם אחת במהלך הלילה, תחב את ידו תחת לשמיכה וקבע שהמיטה קרה. בעל המיטה - לא נוכח. הם ידעו לספר שכל אותה הצת אלכס היה "חמוס" במקפלת מצנחים שלוותה אותו ככל אשר הלך. מצידו, מיהרתי למצוא הבנות ו"קבצתי" עט אחת הבנות, שאט תישאל תתנדב ותמיד שביאיתי איתה את כל אותו הלילה. כשאלכס דרש ממני הסבר, מדוע נצדדתי, זו התשובה שהוא קיבל. הוא לא הסתפק בכך וטע אותה חיולת נשאלה וצנתה את מה שקבענו ביננו. לא עבר זמן ואותה חיולת חזרה בה ואמרה לאלכס שלא היה ולא נברא. אבל משום מה אלכס מחל לי - ולי רווח.....

אלכס היה עימוני באימונים ובמשימות המבצעיות אותן לא חדל אג"ם הפיקוד להטיל על היחידה שפעלה לביצוע מלא למרות מספר אנשיה המצומצם ביותר ביחס להיקף ואופי המשימות. בעוד שביחידות אחרות הוקצו לביצוען של משימות כאלה צוותים - אצלנו הוקצו חוליות מצומצמות בנות שניים-שלושה לוחמים. מיד עם הגעתו לסיירת-חרוב החל אלכס בלימוד מעמיק של משימות היחידה, האמצעים המיוחדים שהיו בשימושנו ו"נכנס לעובי הקורה" עם תומכי הלחימה שעסקו בתחזוקה השוטפת ושימור המוכנות המבצעית של אמצעים אלה. במקביל החל לתכנן ולהוביל אימוני תנועה מבצעית רכובה ושימוש בג'יפי הסיוור על חימושם והציוד שנשא אשר עשו אותם לכלי לחימה. לרבים מאיתנו הייתה זו תול"ח חדשה ומקדמת. בהדרכתו למדנו שימוש נכון בכלי רכב זעיר זה¹¹ כאמצעי ללוחמה זעירה ופשיטה. זכורים היטב גם אימוני הזחל"מ (נגמ"ש M3)¹² אותם תכנן ועליהם פיקד - בעיקר בתקופת ההמתנה שלפני מלחמת ששת-הימים (1967) - והכליל רעיונות אשר גם לאלו מאיתנו שכבר ביצעו תרגילים ייעודיים כאלה במסלולי ההכשרה בגדודים, היו בבחינת חידוש.

הפעילות לאורך גבול ירדן הייתה ליבת העשייה המבצעית בסיירת. בפיקודם של חזי, אלכס וקציני היחידה בצענו משימות קבע שהיו לנו לשגרה. בסיוורים רגליים ותנועות ממונעות סייירו לאורך קו הגבול עצמו וממזרח לו במרחבי

"שטח ההפקר" (ולא אחת אף מזרחה מכך....) נוכח עיניהם הצופות של לוחמי הלגיון הירדני הממוקמים במוצבים ותצפיות שאת מיקומם היכרנו היטב¹³. אף כי עומס המשימות המבצעיות היה עצום ביחס לסד"כ היחידה, בין-לבין אימן אותנו אלכס בנושאי חבלה, לב"ב, מארבי-רכב, פעילות חוליות זעירות ופיתוח חיילות הפרט בשטח (תחת אש-חיה שלכך היה שותף גם צימל¹⁴), נווטי יום ולילה, תרגילי פשיטה על יעדים שונים, תרגילים דו-צדדיים נוכח הסיירות הפיקודיות והחטיבתיות ועוד. הכול במסגרות סד"כ זעיר. אותה תקופה בסיס האם של הסיירת היה בתל-נוף וצניחות לסוגיהן השונים היו לנו בשפע. את אלה אהב אלכס במיוחד. כמו כולנו - פחד וקפץ.

אביב 1966, אזור בית שמש;
חזרה מסיוור בפיקודו של אלכס בגבול ישראל-ירדן.

¹¹ במבט לאחור היה זה "כלי-למתאבדים".....

¹² https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%96%D7%97%D7%9C%22%D7%9D_M3

¹³ לאחדים מהם, הסמוכים לציר לטרון-רמאללה (היום כבישים מס' 3 ו-443) הגענו במהלך מלחמת ששת-הימים.

¹⁴ סרן (לימים תא"ל) אריה צידון, היה למפקדה השני של היחידה. הגיע לסיירת מספר חודשים לפני מלחמת ששת-הימים והיה מפקדה במהלך המלחמה. הקשר בינו לאלכס (הכירו מגדוד 890 עת צימל היה סמג"ד) היה הדוק מאוד.

באחד ממארבי הלילה עליו פיקד אלכס בתוך "שטח-הפקר" סמוך לקריית ענבים/מעלה החמישה, בהיותי מפעיל אמצעי א.א. נייח, גיליתי את קרן זרקור ה-א.א. שעל טנק ירדני. את תובת הפטון, שהיה ממוקם בעמדה חפורה, לא ראינו אולם הבחנו היטב בקצה הצריח אשר נשא את הזרקור, מקור הקרן הזהה לזו שלנו אשר "שוטטה" מולנו ולעיתים, לשניות, הצטלבו השתיים. ברור היה לנו כי אם אנו מבחינים בהם – הם גם בנו. למרות יתרונם (הם טנק – אנחנו ג'פ"ס) החליט אלכס: שינוי קל במיקום, אך לא זזים מגזרת המשימה – כך החליטו גם הם (שהרי ממה היה להם לחשוש.....?). לא הייתה זו ה"היתקלות" האחרונה מסוג זה.....

מלחמת 6 הימים

ערב המלחמה יועדה הסיירת לפעול בחזית הדרום עם חטיבה 35 בפיקודו של אל"מ רפאל איתן¹⁵. לאחר ביטול שתי המשימות שבהן תוכנן שילובה של סיירת חרוב, הופנתה היחידה למשימות פיקוד-המרכז ולחמה לאורך ציר לטרון-רמאללה. בפיקודו של צימל יצאנו למלחמה כ-80 לוחמים ותומכי לחימה. כמו תמיד - כוח קטן מאוד ביחס למשימות שהוטלו עלינו. הצטרפו אלינו מספר שריוניות נושאות תותחי 90 מ"מ מיחידת "דוכיפת", פלוגה מבה"ד 1 שנעה בעקבותינו על הציר ומאחורינו, במרחק ניכר, כוח טנקי שרמן של חטיבה 4. עם צימל - שהצמיד אלינו גם את יוסי קז'ו, רס"ר היחידה - בראש הכוח הזה, נמצא גם אלכס. בדבריו על אלכס באותה תקופה מספר תא"ל יחיעם ששון (אז סג"מ ומיד לאחר המלחמה סגן - ולימים תא"ל):

מאי 1967, השתלמות קציני חטיבה 35 מסתיימת על רקע החשש למלחמה מול מצרים, ירדן וסוריה. עלוה קציני צעירים - חנן אולדז'וויץ' ז"ל אשר נפל בקרב בהתקלות עם מחבלים 288 אפריל 1968, ארי פולק ואני יחיעם שון, משובצים בסיירת "חרוב" ומתייצבים במחנה פיקוד המרכז ברמלה. שובנו כמפקדי מחלקות אייפס.

הדמות הדומיננטית והמפקד המרשיע שזכור לי מאותה ימים היה סרן אלכס שטרנברג. מפקד של פצט, קצין לוחם לאומת אשר נתן דוגמה אישית, יצירתי מאד ובעל מוטיבציה סוחפת. "מאני תראו וכך תעשו" ו"בתחלואות תעשה לך מלחמה" היו מחנכותו של אלכס תפישת צולט ואמונה - ולא רק אמירות. אני זוכר את הצניינות, האפקטיביות והביטחון שאלכס הקרינו, טרום המלחמה, במהלך התצפיות, סיורי הקו, ההכנות והתראויות.

בלידה הראשון של המלחמה נסענו לקריה בתל אביב כאשר הציר בעלטה - והמשימה הייתה פשיטה על תותחי האונג-טוט הירדניים¹⁶. במהלך הלידה הוקפצנו למסר איילון והובלנו כסיירת את חטיבה 4, דרך לטרון ומצפה בית-חורון. נלחמנו יחד במלחמת ששת הימים ולמרות שלא חוונו קרבות עקובי דם, ראיתי את אלכס בלחימה תחת אש מול חיילי הצבא הירדני, כשהוא נחוש, דבק במשימה, אחיץ לב וצל נפש.

עשרות ק"מ גמענו ביום השני למלחמת ששת-הימים. צימל הוביל את הכוח הזה. עמו בחוד היה גם אלכס שהיה כבר מ"פ (ראשון בתפקיד זה בסיירת חרוב) ומשימות הטיהור בוצעו ע"י סרן דני שגיא (ציבו, לימים אל"מ, סגנו של צימל).¹⁷ ההתמודדויות עם הצבא הירדני וכוחות קומנדו מצריים היו קצרות והם, בעיקר, נסוגו. אל מארב תותחי לא-רתע (תול"ר) שהמתינו לנו סמוך לכפר ביתוניא (סמוך לשוב פסגת-זאב של היום) ונפרשו משני צידי ציר התנועה מזרחה - נקלענו בהפתעה. ההתקלות עם הכוח הירדני גרמה לעיכוב מה אך צימל ואלכס ניהלו קרב קצר בו חוסלו תותחי המארב. אותנו, את רוכבי הג'יפים עכבו במדרון אחורי ועמדות תצפית ובמקביל קודמו שריוניות דוכיפת (תותחי 90 מ"מ) ומספר טנקי שרמן שסיימו את המלאכה. סיור שטח שבוצע כשעתיים לאחר מכן באזור שדה התעופה עטרו בפיקודו של אלכס נתקל גם הוא מספר פעמים בחוליות וקיני התנגדות של הצבא הירדני ובכולם חוסל האויב או נסוג מזרחה.

צימל, שהכיר את אלכס כלוחם ומפקד בעת קרב ובעתות שגרת הצבא, כתב:

קצת על אלכס...

אלכס היה קצין מהסוג המיוחד הלה שאתה רוצה שתמיד יהיה איתך בכל המצבים. אדם קר רוח וסקוף היוצא לנהל בכל מצב בצורה הטובה ביותר. כך בעל המלחמה ששת הימים ולאחריה ותמיד כשדברת איתו הוא היה מסרה ביטחון עם צל"ק... ובוודאי עם על חייליו.

¹⁵ סיירת חרוב יועדה לפעול באחת משתי משימות: *צניחה בשארם א-שיך במסגרת כוח בפיקודו של אל"מ (לימים אלוף אהרון דויד) וכיבוש המקום. *פשיטה מהים על חפ"ק הצבא המצרי באל-עיש, כחלק מכוח בפיקודו של סרן מתן וילנאי (לימים סגן הרמטכ"ל). המשימה בשארם בוטלה וכיבוש שארם בוצע מאוחר יותר ע"י כוח קרקעי ביום הרביעי למלחמה - והמשימה באל-עיש בוטלה משהוברר כי אין בה צורך עוד.
¹⁶ סוללת תותחים זו הייתה ממוקמת באזור לטרון (המוצב הירדני בדיר-איוב) וביומה הראשון של המלחמה פתחו באש על גוש דן ונתב"ג. עם חשיכה, בהיותנו בדרך אליהם, התותחים ננטשו.

¹⁷ <https://www.484.co.il/editor/assets/moresheet/6daysWarMorak19-7-17.pdf>

תמיד היה ראצ וחבר טוב. אומן שהתפתח ופרח. דמותו המיוחדת ובלוואי הסכין היפה שהכין לי לזכר שעת היא תמיד יהיו איתי!

19 יולי 2017 כיובל לאחר מלחמת ששת-הימים יצא מסע וותיקי סיירת חרוב לשחזור והעלאת זיכרונות מהמלחמה. את המסע הוביל צימל והצטרף אלינו צוות לוחמי סיירת חרוב הצעירה שהחלה דרכה אך 4 חודשים קודם לכן (22 מרס 2017). יהיה זה עבורם יום מורשת קרב של ממש. בזירת הפעילות עצמה – עם לוחמים ומפקדים שפעלו בה במלחמה. לסיכום היום התכנסנו בחורשה סמוכה לקברות-המכבים.

להבעת הערכה ומזכרת מיום המור"ק הזה, הענקנו לצימל שי, סכין-קומנדו. היזמה והרעיון היו של אלכס שעיצב את הסכין וייצר אותו במו ידיו בכישרון רב, ועמו משה מרטון שהופקד על חריטת ההקדשה על נדן הסכין:

צימל
ההצרכה על פיקוד והנהגה
מאחזמת שעת היא
וותיקי סיירת חרוב
יוני 2017

לאחר המלחמה פעלה סיירת חרוב ברחבי יהודה בשומרון במגוון משימות בט"ש, סיוע לשב"כ שהחל לפעול לאיתור וסיכול תאי טרור ב"עולם-חדש" וזירה מורכבת ביותר¹⁸. סיורים להכרת השטחים שנתפשו ע"י צה"ל, סיורי מנע והרתעה לאורך הירדן ועוד. בכל אלה הייתי עם אלכס. ההתמודדות עם תנאי שטח חדשים לנו - ובתוך כך נופלים חללים ראשונים לסיירת,

הפעילות בקרב אוכלוסייה בעייתית, תנאי מזג אוויר להם לא היינו מורגלים, הדריכות הבלתי פוסקת בעת השהייה במרכזי אוכלוסין ובכפרים מרוחקים, הידיעה כי בשטח מצויים מחבלים ועדיין לוחמי הצבא הירדני ולוחמי קומנדו מצרים¹⁹, כל אלה ואין ספור אתגרים נוספים שוב-ושוב המשיכו וחייבו את הסיירת לפעילות אינטנסיבית ביותר. אלכס הפך ליותר ויותר דומיננטי ביחידה. עוד טרם המלחמה היה אלכס מהבולטים בקציני הסיירת. במלחמה ולאחריה המשיך להנהיג ולהשפיע במקצועיות, ברוח שהקרין על סביבתו, בתרומתו המבצעית ובדמות המפקד. קצין מוערך מאוד ע"י מפקדיו ופקודיו.

יוני 1967, וואדי קלט; סריקה לאיתור חיילים ירדניים, מצרים ומחבלים מימין: ארי פולק (על ידו הימנית עקבות הפציעה במחנה חרוון), אלכס (מפקד הסיור) ונחמני

¹⁸ בפעילות עם שב"כ נחשפנו לתחומי עשייה ומחוזות אותם לא ידענו כלל. פעילות מרתקת ושונה מזו לה הורגלנו. היו מקרב לוחמי סיירת-חרוב באותה תקופה שהמשיכו דרכם הביטחונית בארגון זה.

¹⁹ במהלך מסע ההיכרות בוואדי קלט (נחל פרת, כ-30 ק"מ) – מאזור נווה יעקב אל השפך ממזרח ליריחו, אותו הובילו צ'ובו ואלכס גילינו פרטי ציוד צבאי אישי של הירדנים והמצרים שנראה כי ממש לא מכבר עדיין היו שם.....

סיור שטח שזכור היטב היה המסע מעין פשחה – לעין גדי. סמוך לאחר תום הקרבות, ב-27 יוני 1967 יצא כוח סיירת-חרוב, בפיקודו של אלכס, לסיור שבצע הפלמ"ח כ-19 שנה קודם לכן. בכתבה על המסע כותב לוחם היחידה עמיקם מתוקי:

הסיפור אודות המסע של סיירת חרוב מצין פשחה לציון-גדי החל במלון הילטון ברמאללה, שם שהינו מיד לאחר מלחמת ששת הימים. קיבלנו הוראה להתארץ למסע והכינו אותנו לכך שהוא יהיה חזרה על מסורת הפלמ"ח שנפסקה במלחמת העצמאות – תשע-עשרה שנה קודם לכן. מסע מציון-פשחה לציון-גדי (ומסע לכיוון מרכז הנגב). היינו חזרי תחושת חשיבות והרענון שיש הרבה כבוד בכך שדווקא אנתנו נחדש את המסורת של הפלמ"ח.....²⁰

הייתה זו משימה שדרשה מכולנו כושר גופני גבוה וכוח פיזי רב. תנועה שחייבה מעבר מהים אל היבשה, צעידה וטיפוס על צוקים בהיות מלבושינו ספוגי מלח ולבד מהציוד הצבאי האישי והיחידתי נשאנו גם ציוד סיוע לאנשי הנדסה (החל אז סימון ציר כביש 90) ומי-שתייה למכביר (קיץ על חוף ים המלח.....). תוואי דרך מאתגרים ביותר – ובראש מוליך אלכס. גם עבורו אין זו "צעידה בפארק" אך האיש צועד, מושיט יד וטוען ומעמיס על כתפיו כאילו "קלי-קלות" הם המכשולים הללו.

כמנהגו, תכנן אלכס את המסע המורכב בקפידה ולפרטי-פרטים. מוכן למכלול תקלות אפשריות ואיומי ייחוס, לרבות היתקלויות עם אויב (בשטח מצויים עדיין מחבלים ו"פליטי" צבאות ירדן ומצרים). התכנון והביצוע, הרוח שנסך בנו והדוגמא האישית הובילו לסיום המסע המשמעותי הזה ללא כל תקלה.

את משימת הסיורים לאורך הירדן החלה סיירת חרוב עוד טרם שהוקם המכשול המעכב על רכיביו - הגדרות, שדות המוקשים ודרכי העומק. אותה תקופה החלו גם מרדפים ללכידת וחיסול מחבלים שחדרו מירדן למטרות פיגועים בלב ישראל וחיוק ארגוני הטרור היושבים בקרב האוכלוסייה המקומית ברחבי איו"ש. באותה תקופה פעלה סיירת-חרוב בשתי זירות. בגב ההר פעלה היחידה במשימות בט"ש ושת"פ עם שב"כ – ובמקביל בבקעת הירדן בהתמודדות מול חדירות מחבלים אל איו"ש ולב ישראל. אלכס היה ממפקדי השטח הראשונים שפעלו בבקעה. כבר בשלהי 1967 טען אלכס כי חיסול המחבלים אמור להתבצע באורח שונה, תוך הפעלת כלים ארוכי טווח, בסבלנות רבה, בכיתור וחיסול דרכי התקדמות - ולא רק כ"ריצה על עקבות" עד להתקלות. אולם הוא לא היה אז בעמדה ממנה יכול היה להשפיע על ביצוע. בדיעבד הוא צדק. מפקדים בכירים ממנו הגיעו לאותה מסקנה, יישמו הדברים וחסכו חייה-אדם מבלי לגרוע מתוצאות המרדף.

עוד על אלכס בתקופה שלאחר המלחמה מספר תא"ל יחיעם ששון:

יָרַתִּי תַחַת פִּיקוּדוֹ (שֶׁ אֲלֶכְס) בַּפְּעִילִיּוֹת הַמַּבְצָעִים אַחֲרֵי הַמַּלְחָמָה, בַּמְרָדְפִים וּבַהִיתָקְלוּיוֹת בַּמַּחְבָּלִים בַּבְּקָעָת הַיַּרְדֵּן וּבַגֶּב הַהָר, בַּפְּעִילִיּוֹת וּבַפְּעִילִיּוֹת אֶל הַיַּרְדֵּן וּמַעֲבָר לֹא יִכְוָלְתוּ הַמַּבְצָעִים שֶׁ אֲלֶכְס, לְצִיטָת בַּשְּׂבִיבִים מוֹסְכָמוֹת, הֵייתָה נְדִירָה וּבִלְתִּי עֲדָרְתִּית. קִבְּלָת הַהִתְחַלְטוֹת שֶׁל תַּחַת אֵשׁ, בַּמַּבְצָעִים לְחַץ וּבַתְּנָאִי אִי וּדְאֹת הֵייתָה מְעֹלָה – תַּמִּיד קְדִימָה מִסְתַּעַר בְּרֵאשׁ.

אֲלֶכְס שִׁדְרַת קִישׁוֹת, לְחֹמֶת שֶׁהוּא "רַמְבוֹ", אֵבֶל מִתַּחַת לְמַעֲטָה הַקִּישׁוֹת הִיָּה אֲדָם רֵאִשׁ, עַם חוֹשׁ הוֹמָר וְאֲכַפְתִּיוֹת. אֶל פְּנֵי הִיָּה כְּמַעַט תַּמִּיד חִיוֹק סַפֵּק צִינִי. אֲנִי זֹכֵר אֶת הִירִי מִמְּאֹרֵי הַקִּינִים בַּחֲנֵה רַאפָּאָת, לְעֵבֶר עֲמֵדַת הֶ-ע.ג. אֶל מִנְת לְהוֹדִיעַ לְשׂוֹמֵר אֶל מְסַדֵּר מִתּוֹכָן. זֹכֵר אֶת מְיוֹמְנוּיוֹת הַשִּׁמּוֹשׁ בַּסִּינִי, אוֹתָן פִּיתַח מֵאוֹחַר יוֹתֵר לְרַחַת אוֹמְנוֹת גְּבוּהָ.

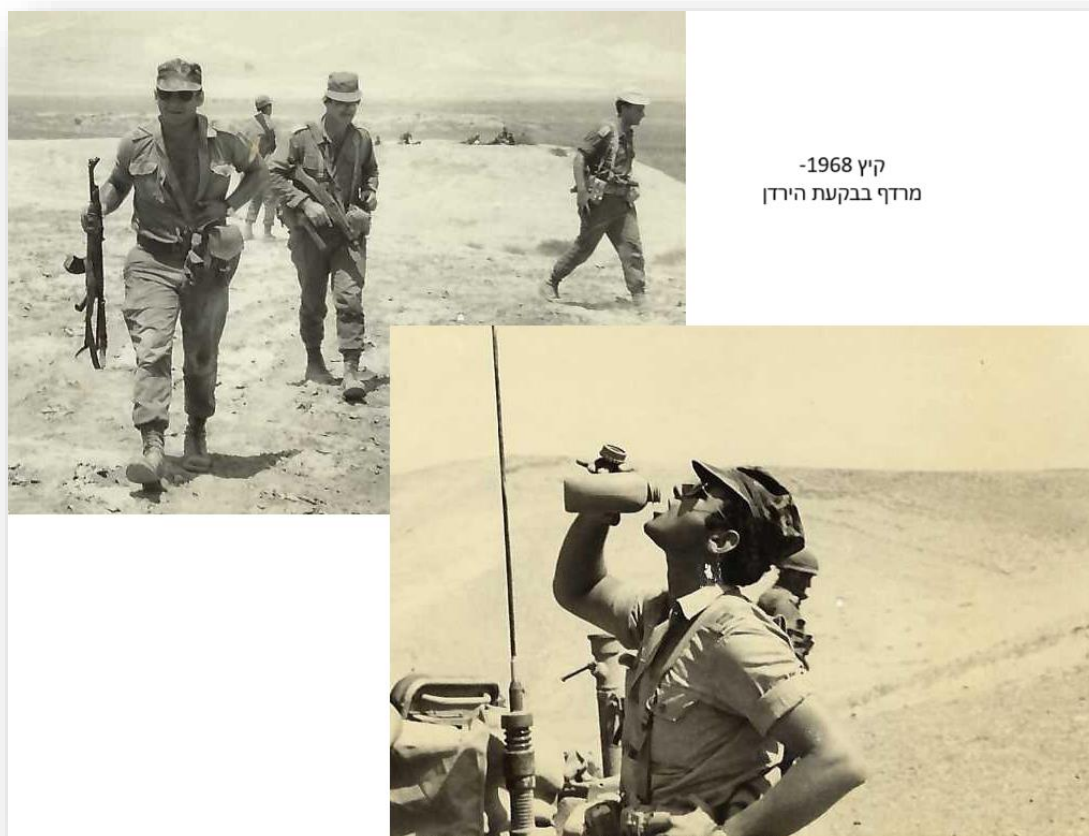
אֲנִי זֹכֵר אֶת מְעַרְב הַתְּצִיטוֹת וְסִיּוּרֵי הַתְּעֹבָה שֶׁבָּנָה כַּחֲלָק מֵהַמַּעֲנָה לְפִלְסְטִינִים שְׂנִיִּסוּ לְחַזֵּר מִיַּרְדֵּן לְבְּקָעָה. אֶת הַיְּכוּלָּת הַמַּבְצָעִים לְסַדֵּר אֶת הַגְּבוּל בַּאֲפִקְטִיבִיּוֹת עַם כּוֹחַ מְצִימָת שִׁישׁ מְצִימָת לְיִרְחוֹ בֵּית דָּאֲנִי. אֶת הַיְּצִירְתִּיוֹת בַּהֲתַקְנַת מְעַרְכַת קֶשֶׁר G.R.C. 24 וּלְטֵט אֶל גֶּב חֲמוֹר, אֶל מִנְת לְהִיוֹת לְמִינִים בְּקֶשֶׁר בְּסִיּוּרֵי סְרִיקָה בַּאֲזֹר הַהֲרָרִי הַבִּלְתִּי עֵבִיר לְרַכֵּב מְעַרְבִית לְשֶׁכֶּט.

זֹכֵר לִי הֵיָּטָה הַמְרָדְפִים אַחֲרֵי חוֹלִיית מַחְבָּלִים, אֶשֶׁר אַחַד מִמַּחְבָּלֵי הַחוֹלִייה נִתְפַּשׁ וְאֲלֶכְס הַסְבִּיר לֹא מִמְּרוֹמֵי הַטִּיסָה שֶׁל הַמְּסוֹק בּוֹ הֵיִינוּ, מְדוּעַ נִכּוֹן לֹא לְסַפֵּר אֶת כֹּף הַיְּדוּעַ לֹא אֶל מְקוֹם הַיְּמַצְאוֹת שֶׁל חֲבָרֵי הַחוֹלִייה הַאֲחֵרִים. הַהַסְבֵּר לְמַחְבָּלֵי הַצִּלְחֵי לְמַרְוֹת שֶׁהִיָּה צוֹרֵק לְתַת הַסְבָּרִים עַם בַּמְּפַקְדַת הַפִּיקוּד.

המצרית הרביעית פצולה עם שירות הביטחון הכללי היו משימות הסכנה הקבוצות
 של סירת-חרוב. בחלקם שיטת הפצולה כמו הייתה לקוחה מסרט דמיוני.

אלכס היה שקט באופיו אך רחוק מלהיות צנוע. לציתים אף שחנן. מפקד עם נוכחות של
 מנהיג טבעי. היה בו כל שנדרש ממפקד קרבי על מנת להוביל את פקודיו ללחימה כאשר
 הם נותנים בו אמון מלא.

אלכס היה ללא ספק דמות המפקד שהשפיעה עלי באופן המשמעותי ביותר כקצין צעיר
 בכל הקשור לצממאות, יוזמה, יצירתיות ונוצלות.

קיץ 1968 -
 מרדף בבקעת הירדן

אותה עת התוודעתי יותר לאלכס האומן. על בקיאותו בעולם הסכינים (לא כאמל"ח בהכרח - אלא יותר כיצירה מעשה ידי אדם...) וידי החרש שלו, ידעתי. אולם תגובתו בעת פיצוץ קנה תת-מקלע תומפסון הדהימה. במהלך המלחמה נפל לידיו תת מקלע תומפסון 0.45 ("תומי", שהיה בשימוש קציני הלגיון הירדני). מיד לאחר המלחמה ומהעדר בסיס קבע נדדה היחידה בין מיקומים שונים. מעין "בית-זמני" ממנו יצאנו למשימות השונות - ואליו שבנו. תחילה מלון הילטון ברמאללה ולאחר מכן מחנה א-ראם שלימים הפך להיות בא"ח 35, וכך עד שנקבע בסיסנו במחנה ראפעת (היום "עופר") - ובה בעת בית דג'אני ביריחו. כך גם נדד ה"טומי" שנישא בידי אלכס ממקום-למקום ועד שלא נקבע לנו בסיס קבע לא נורה ממנו כדור. הייתה זו שעת אחת-צ' כשאלכס, שהתגורר בחדר מולי, נכנס אלי ואמר: "שיבוק, בא נירה קצת. נראה איך הכלי הזה עובד". וכאילו פקד על עצמו וביצע "מחסנית-הכנס", הוציא את קנה ה"טומי" מהחלון ב-75 מעלות, כּוּן צפונה אל עבר גבעת האפסנאות של רס"ל רבי גריפור, דרך וירה. פיצוץ עז נשמע בחדר וקצה הקנה הפך ל"פרח". אינסטינקטיבית כיסיתי את פני ושמעתי את אלכס קורא: "וואהווא! איזו שושנה!!". הייתה זו קריאת אומן שראה (ופירש) את "האינצידנט" והמצג שנוצר בראייה שונה לחלוטין מ"האדם הרגיל". קריאה שיצאה מתוך-תוכו של אלכס האחר. הוא היה ממש אומן!! בירורים, נעשו אחר-כך. הכדור התפוצץ בקנה וטוב שהאירוע הסתיים בקריאת אומן.....

אוגוסט 1967 - באחד מביקוריו בלשכת אלוף פיקוד המרכז (אז, האלוף עזי נרקיס ז"ל) לתחקיר שהתקיים אצל רמ"ט הפיקוד תא"ל (לימים אלוף) שלמה להט ז"ל בהקשר לאירוע שהתרחש בבקעה - הכיר אלכס את ליאורה לבית גלירי²¹ ששרתה כפקידה בלשכה. הכל החל בכך שהציע לה "טרמפ" לירושלים, בדרך לבית הוריה. מכאן ואילך - השאר הוא היסטוריה. מאז ועד מותו השניים לא נפרדו. התקופה בה נפגשו הייתה סוערת מאוד. בקעת הירדן סערה וגעשה. מתוקף תפקידה ידעה ליאורה היטב על המתרחש בגזרה כולה, על פעילות סירת-חרוב

²¹ ליאורה, דור שביעי למשפחה ירושלמית אשר כבר ב-1848 הקימה את הבנק הראשון בארץ ישראל.

ומכאן גם אודות מעורבותו של אלכס. החשש לשלמו והחרדה שבלב פנימה היו לחלק משגרת יומה של בת ה-19 מלשכת האלוף.

באוקטובר 1967 בוצעו חילופים בפיקוד היחידה. את צימל החליף סא"ל עמוס נאמן שנכנס לתפקידו כמפקד היחידה ישירות לתוך "מלחמת-ההתשה" בה הפעילות המבצעית של "סיירת-חרוב" הייתה אינטנסיבית ביותר. תקופה בה בלט אלכס כמפקד ומוביל. הן כמ"פ והן בתרומתו המבצעית והארגונית לכלל היחידה, במכלול המשימות והקרבות שנוהלו בעיקר בבקעת הירדן, במרדפים, במארבים ומשימות שמעבר לירדן לחיסול חוליות מחבלים שחצו את הנהר ופניהם אל מרכזי האוכלוסייה באיו"ש ולב ישראל. תקופת מה עשה אלכס גם בגזרת תעלת סואץ שם תיגברה פלוגתו את הסיירת הדרומית "שקד". בקרבות עם הצבא המצרי איבדה פלוגתו של אלכס מפקד-מחלקה ולוחם. אלכס נשא זיכרם עמו תמיד.

במכתב למשפחתו של אלכס, כותב עמוס נאמן גם על אותה תקופה:

לליאורה היקרה ובני משפחתה האהבים,

אהבתי והערכת את שטרנברג (כך קראתי לו באדוד). הכרנו באוקטובר 1967, כאשר מנתי ללמ"ד "לחרוב" (שהיה בקושי פלואה). עברנו תקופה מאתגרת, מרתקת, ואכזרית - עד סיום תפקידי בסוף 1968. היינו יחד כ-16 חודשים. אלכס היה מ"ס מצמודי התווך של היחידה. צנחן, לוחם, קצין, מפקד ומנהיג - ואת אח צצירי. נעים הליכות, חכם, מנומס אבל גם דעתן וישר. עלת חמודות להתרוצץ, תמיד במורף גבוה ונכון אלי קרב. המערכת באדוד, של הקצנים והמ"קים, הייתה נוקשה וצמודת מטרה. מבחינות צבאיות הפעילות המאוונת (כאלה) בקצה - פתיחת צירים, מארבים, מרדפים עד קרב אדודי בפרימה²². בצה"ל - עבודה עם הש"כ במרדפים והצלחות בלחימה. אימונים - בנין אדודי ורסטיילי היחידה בצה"ל שהיו לו מספר מטרות: אדוד סיוור-רמ"ל וממוכן (המהווה גם) אדוד צנחנים לוחם לכל דבר. האינטנסיביות הייתה יומיומית. ספאנו אבדות אבל תמיד הישגנו את המטרות ונצחנו.

על רקע התקופה עקבנו אחרי התפתחות הרומן בין ה-מ"פ הנאה והאבירי, לבין הרל"סית, עלמת החן החכמה - קראו לה ליאורה. לא פעם ישבנו "כאבירים" וכאופן נושא הזלילות עלה, קצת בדיחות על הרומן של שטרנברג ברוח טובה. אלכס: "חברה זה רצוני, תתנהאן בהתאם....."

עם תום שירותו ב"סיירת-חרוב" ולאחר תקופת לחימה רציפה בת כשנתיים הועלה אלכס לדרגת סרן והוצב להדרכה בבה"ד 1 כמפקד מחלקת צוערים (ממ"ח).

מוטי גובר (ברגר) היה סמל ב"חרוב" שיצא לקורס קצינים, נשאר להדרכה בבה"ד 1 בתפקיד מד"כ ונפגש עם אלכס בבסיס הסמוך למצפה רמון. אלכס לא אהב את ההצבה הזו להדרכה (מהיכרותי, הוא היה מדריך מעולה ובעל הכישרים הנדרשים לכך). היא לא תאמה את אופיו ונגדה לחלוטין את פעילותו בצבא עד שלב זה. על כך מספר מוטי:

"(...) הוא היה, כראי, מדואם, נקי ומאהל, אבל הפעם על מדי א'. אני הייתי אז כבר מד"כ ותיק שמכיר את הלכות המקום. ניכר באלכס שהוא היה במצב רוח ירוד".
"(...) אירחתי את אלכס בחדרי במהלך כל אותו היום. הוא הצדיף שלא 'להוציא' את ראשו מהחדר. לא לסייר ולא לארוחות. הבנתי אותו. בצבא, זו הייתה בכלל הפעם ראשונה שמוחננו מלב אל לב".
אני השתחררתי מצט לאחר המפעל. מאז לא נפאסנו, אבל סופר לי שהוא היה ממ"ח מצולה. לא הופתעתי.

1969-בה"ד 1

סיום קורס קצינים - אלכס מלווה את הרמטכ"ל (רא"ל ח. בר לב) בסקירת מסדר הסיום לחניכיו

לאחר סיום שירותו בבה"ד 1 ביצע אלכס הסבה לחיל השריון ובשילוב מקצועו החדש והיותו קצין חי"ר מנוסה מאוד, הוצב בבסיס הטירונים שליד רפיח, שם כיהן כסגנו של ה-מב"ס סא"ל יגאל אייל (קוויל, לימים תא"ל וראש מחלקת היסטוריה של צה"ל), גם הוא "מוסב" מהצנחנים. על אלכס מספר יגאל: "קצין מקצועי מאוד, קפדן, איש ישר דרך, לויאלי מאוד וחבר". במידות גופו היה אלכס איש חסון מאוד. "כששמעתי שנפטר" מספר אייל, "לא האמנתי שזה יכול היה לקרות לגבר הזה".

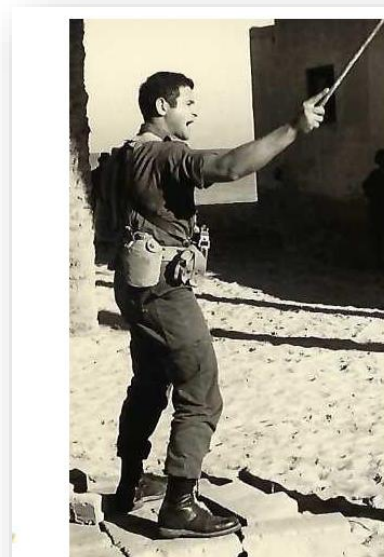
קצין שרון

אין ספק כי השריון הוא חייל עוצמתי, מתקדם מאוד ומורשתו מפוארת מאז קום המדינה, עבֹר לכל מלחמות ישראל ועד כתיבת שורות אלה. אולם בהתנסותו הקצרה יחסית בין שורות החייל הזה למד אלכס כי שריונר הוא לא יהיה. הוא עסק אמנם בהדרכת לוחמים במקצועות חי"ר (ברמה המותאמת לדרישות השריון אותה עת) – אולם לא ראה עצמו כחלק מגייסות-השריון. בכלל, נהיר וברור לכל מי שהכיר אותו כי להכניס את אלכס לתוך טנק - היה כְּלִכְבּוֹל נמר בשלשלות-ברזל בלב הג'ונגל. הרקע הצבאי ממנו בא היה שונה לחלוטין. הוא היה איש המרחב הפתוח – ולא "סגור בקופסא".

בדרכו הצבאית ודרך חשיבתו הורגל אלכס לפקד ולהוליך לוחמי יחידות מתנדבים, ומכאן שלעיתים החמיר בדרישותיו ביחס לרמת לחימה של איש צוות-טנק או לוחם חרמ"ש. מה שלא אחת הביא לחילוקי דעות מקצועיים בינו לבין קציניו הזוטרים שברובם היו אנשי השריון. "הייתה זו תקופה מאתגרת מאוד" מספר יגאל. ב-בט"ר נדרש אלכס לשנות מגישתו נוכח חיילים שהצבתם ומקצועם הצבאי נעשו שלא מבחירה חופשית. נושא שהיה זר לו לחלוטין היו איומי חיילים נכאי-רוח והחשש לגורלם. היה זה תחום נוסף בו נאלץ לעסוק. מאז היותו לוחם ובהמשך מפקד קרבי הוא לא נפגש בכך כלל. העדר משמעת עצמית וסירובים היו מושגים אשר לראשונה ממש התמודד מולם כחלק מסדר יומו. בנוסף לאחריותם הכבדה לאימונים והכשרת הלוחמים, נדרשו אייל ואלכס להקצאת זמן ייחודי לשמירה על גופם ונפשם של "המקרים הקשים" ובתוך כך הדרכת הסגל ותדרכים ייחודיים ליתר תשומת לב ושימת דגש בהקשרים אלה.

טרם סיום שירות-קבע פיקד אלכס על מוצב בתעלת סואץ ומספר חודשים לפני מלחמת יום הכיפורים (1973) שניחתה על ישראל בהפתעה קשה, השתחרר מצה"ל והחל פרק חדש בחייו. לאחר תקופה קצרה במערכת הביטחון והמודיעין הממלכתית, הוא פנה לעולם העשייה האזרחית והעסקים. עוד טרם שהוצב לתפקיד במערך המילואים, פרצה המלחמה. ביזמתו התייצב במפקדת קצח"ר (אז, ברמלה) והצטרף לגדוד קצינים שהקים תא"ל מנו שקד ז"ל (אז קצח"ר). תחילה הוצב הגדוד בבקעת-הירדן מחשש כי ירדן תצטרף ללחימה לצידן של מצרים וסוריה (אותה עת מצויה באזור גם סיירת-חרוב שמאוחר יותר הדרימה ולחמה בעיר סואץ), אולם כעבור מספר ימים הדריים גדוד הקצינים לסיני, חצה את תעלת סואץ ולחם על אדמת מצרים (אפריקה). החל מהפסקת האש השנייה (25.10.1973) שהה אלכס עם חלק מהגדוד משך מספר חודשים בגזרת ג'בל-עתקה. במלחמת שלום הגליל (1982) הוא לחם בלבנון כקצין מילואים, במסגרת כוח חרמ"ש.

משך עשרות שנים - עד מותו שמר אלכס את הקשר האישי עם מי ששרתו עמו בצה"ל. כרוח שירו של חיים גורי ז"ל; כי רעות שכזאת לעולם לא נתנה את לבו לשכוח את מי שעשו עמו כבוד דרך כה משמעותית בחייו. עד מותו הוא זכר ונצר בליבו פנימה את הנופלים, אחיו לנשק. עידנים לאחר השחרור מהשירות הצבאי מפקדים דיברו בשבחו - ופיקודיו ועמיתיו המשיכו להעריך את האדם והמפקד. עד לכתו מאיתנו היו מפגשי רעים עם חבריו לשירות הצבאי, בכל התחנות בהן שרת, חלק בלתי נפרד מהוויית חייו.

אלכס מנהל אימון
על גב הצילום כתב עמיתו לפיקוד:
"אלכס זו הפעם הראשונה שאני רואה אותך צועק.
חריגה, לא?"

כ-15 שנה לערך חלפו מאז

פירוק סיירת-חרוב - עד הקמת

עמותת יוצאי הסיירת²³. כבר בשלבי ההתהוות הראשוניים נימנה אלכס על גרעין המקימים ובהמשך, לאורך שנים, כיהן כחבר בוועד העמותה. כאיש של רעיונות שגם מיישם הוא תרם להנצחת נופלי הסיירת, הנחלת ושימור מורשת היחידה, מפגשי לוחמים ומפקדים, קשר עם סיירת-חרוב הפעילה (שהוקמה מחדש ב-2017) ועוד.....

אזרח ואיש עסקים

לאחר שחרורו מצה"ל גויס אלכס לשב"כ והעתיק את מקום מגוריו לתל-אביב. בשב"כ, לאחר הליך סינון ומיון קפדני נמצא אלכס מתאים לשרת במגזר ייחודי מאוד. הוא הוצב באגף לסיכול ריגול. אותה עת קיים עדיין ה"גוש הסובייטי" וישראל הינה מִיעָדֵי שירותי המודיעין של ברית-וורשה המונחים ומופעלים ממוסקבה. לא בְּכֵדֵי הוצב אלכס דווקא באגף הזה. אף כי עלה לישראל כילד הוא היה בבחינת "רב ערך". הוא שלט בשפה הרומנית (וגרמנית) והיה בקי ברזי הנפש ונורמות ההתנהגות של האדם המזרח-אירופאי, מה שסייע לו ביצירת קשר בינאיש ואינטראקציה חשובה מאוד בינו לבני שיחו עמם נפגש כחלק בלתי נפרד מייעודו כאיש מודיעין. אף כי עסק בנושא מעניין מאוד - עבודת האיסוף הסיזיפית, ניתוח והערכת החומר היו לו לזרא. לאלכס חסרה מאוד פעילות השטח הדינמית. באופיו לא היה אלכס "דֶּסְקָאִי". הוא העדיף את העשייה והיצירה הפיזית. את ההבעה במעשים ולא בכתובים. משימתו הייתה "איתור-החריג" אך מרבית החומר בו עסק היה בבחינת 'חוזר על עצמו' או More of the same. איש אינטליגנטי, בעל כישורים וחשיבה יוצרת - אך המשימה לא תאמה את אופיו. לאחר זמן לא רב הודיע אלכס לממונים על סיום שירותו. מהיכרותי את אלכס איני מסיר מכלל אפשרות כי גם הפעילות במסגרת נוהלית נוקשה תרמה לא במעט להחלטתו.

בהמשך דרכו עסק אלכס בהצלחה בניהול, תפעול ותחזוקה במתחם גני התערוכה בתל-אביב. פעילות מאתגרת ורבת היקף. שם הובאו כישוריו לידי ביטוי. הוא אהב את העשייה ואת מכלול הנושאים שהושמו לידי ואחריותו - אך שאף לעצמאות. הוא הקים עסק לחומרי בנין ודקורציה ייחודיים וראה ברכה בעמלו.

במטרה להרחיב את עיסוקיו חיפש אלכס נושאים נוספים, בחן הצעה שקיבל מגרמניה וזכה בייצוג חברה גרמנית שעסקה בייצור והספקת חומרים ואביזרי ניקוי ייחודיים למערכות חשמל רחבות היקף בתעשיות הכבדות והאחרות לסוגיהן, בתשתיות לאומיות ועוד. חומרים שמאפשרים ניקוי מערכות חשמל שונות, ארונות תפעול ובקרה, מניעת בלאי ותקלות והפחתת זיהום אוויר - ללא פגיעה בהספקת החשמל במהלך ניקוי המערכות וללא שיבוש ברשת החשמל ורכיביה. אלכס הוכשר מקצועית בגרמניה ודרכו העסקית והמקצועית צלחה מאוד. על לקוחותיו נימנו חברת חשמל וענקי תעשייה שונים בכל ישראל. בשאיפה לפיתוח עסקיו החליט אלכס לצאת אל מעבר לים ולהרחיב את ייצוג החברה הגרמנית. עם משפחתו פנה אלכס לאוסטרליה, שם השתקעו למשך מספר שנים.

אוסטרליה

בעסקיו בישראל עשה אלכס חיל והחליט לצאת אל העולם הרחב ולייצג את החברה הגרמנית בקידום מוצריה. בתחילת שנות התשעים נסעה משפחת שמגר לאוסטרליה.

אלכס אהב את אוסטרליה. קסמו לו האווירה במדינה, הטבע, הנופים והרב גוניות הגיאוגרפית. יש בה הכל מכל ביבשת הזאת. הוא אהב את אורח החיים המתון, המחושב, התרבות, הסובלנות והנימוס במרחב הציבורי וגם במפגשים חברתיים. אלכס היה פדנט וקפדן ולכן העריך מאד את המקצועיות שהיא דרך חייהם של העוסקים בכלל תחומי החיים ומשלחי היד השונים. החל מהשרברב ועד לאוצר המוזיאון הצבאי. מעובד המתכת ונהג האוטובוס ועד לרופא. הוא הזדהה מאד עם היחס המכבד של העוסקים בתחומים השונים הן כלפי הלקוח והן כלפי עצם עשייתם המקצועית. מעין "גאוות יחידה". על כך אמר לי פעם אלכס, "מנקה הרחובות בטוח שהוא עושה את העבודה הכי חשובה בעולם".... ופילל כי יגיע היום וכך ייראו החיים גם בישראל. (אף כי בתוככי ליבו ידע כי זה כמעט חלום באספמיה - בכל זאת קיווה...).

חמי מזרחי, ישראלי החי בסידני כבר שנים ארוכות היה מידידיו הקרובים של אלכס. הוא מתאר אותו כ"לא דברך", בעל ידע כללי עשיר, אדם מרשים מאד בדבריו וביכולתו לנתח מצבים ואירועים שונים במכלול נושאים מדיניים, כלכליים, מדעיים, אירועים בישראל ועוד... ויכולת להסיק מסקנות משכנעות. "למדתי מאלכס המון" סיפר לי חמי. "הוא כל כך השפיע עלי עד כי גם בעיצוב הבית שלי ניכרת השפעתו". כן, גם בתחום העיצוב היה לו את זה לאלכס, ובגדול. ממש אומן.

ה"חוויה האוסטרלית" העשירה והרחיבה את אופקיו של אלכס ואת הידע הנרחב שלו בכלי נשק שכה אהב. בביקוריו במוזיאונים צבאיים ובאתרי הנצחה, בשווקים ובחנויות לכלים עתיקים ומוצרי צורפות מיוחדים, הוא נחשף לחומרים חדשים, סגנונות ודגמים, תהליכים ושיטות ייצור שלא הכיר

- או שהכיר מן הכתובים בלבד. ידענותו הייחודית בכלים ומצגים שכל כך העריך ואהב לעסוק בהם רחבה והעמיקה. שהרי הוא לא ראה בפגיון והאמצעים הנלווים לו (נדן, חגורה, אבזם, סמל וכיוב') או בכלי נשק אחרים אמצעי לחימה בלבד, אלא בחן אותם במבט אומן שיודע להעריך את דרך חשיבתו של היוצר, אופן הבעת הרעיון ומעשה ידיו. בעיני היוצר שלו עצמו והבחינה האמנותית, ידע גם לאיזה עידן היסטורי לשייך את היצירה או האמצעי שפגש, את הסיפור הצבאי שמאחוריהם ותקופתם. במוזיאונים הצבאיים ובאתרי הנצחה של הצבא האוסטרלי, מצא עצמו "נוגע" באירועים אודותם קרא ולמד במשך שנים בדרכו האוטוסידיקטית והחקרנית. מהיכרותי עם אלכס, אין ספק כי נוכח כל אלה "מלאה נפשו" אך ללא שובע....

אותה עת, הוא גם מתוודע ומכיר אספנים מקומיים ובעלי תפקידים באתרים השונים. גם כאן נוצר לו חוג חברתי ייחודי. ככל שרחב חוג זה, מצא עצמו אלכס עוסק יותר ויותר בנושא הקרוב כל כך לליבו. בכך הוא גם הגיע לכדי ביטוי עצמי של ממש, הן כיודע דבר והן כיועץ לעמיתיו, אנשים פרטיים, סוחרים ואספנים בסידני ומחוצה לה ברחבי אוסטרליה.

היוזמה העסקית באוסטרליה לא ענתה על ציפיותיו של אלכס. בעיקר בגין המערכות הרגולטיביות הנוקשות והתקנים המחמירים שם, ולאחר כחמש שנים שבה משפחת שמגר לישראל. עבור כל המשפחה היו השנים באוסטרליה חוויה מרתקת ומאתגרת. נוצרו להם חברויות שנמשכות עד היום.

עם החזרה ארצה, החל "עידן הפריחה" האומנותית של אלכס. בשנותיו באוסטרליה הוא למד רבות, התקדם והתפתח בכל אותם תחומים שכל כך אהב והיוו חלק ניכר מעולמו המיוחד, אומנויות הסכינים, הצורפות והעשייה במתכת, עור, עץ וחומרים נוספים. עם מטען "מתוגבר" זה הוא שב הביתה ובכל אלה האירה לו ישראל פנים.

אומן יוצר ואספן

"אנ'לא מאמין שהגבר הזה הלך לנו!! איך יכול להיות שהוא כבר לא איתנו?! לא מסתדר לי העניין הזה!" כך פתח יהושע גרינפלד את מפגשנו בביתו שבמושב נחלים בקיץ 2023. יהושע, ממייסדי עמותת א.נ.ק.ה²⁴ ומהדמויות המרכזיות בעמותה, אשר אלכס היה לו חבר יקר וקרוב אישית ומקצועית. למפגש הצטרפו חברו של אלכס וחבר העמותה דר' משה ברזילי ז"ל²⁵ ועמיתים בני הדור הצעיר.

ביתו של יהושע הנו "שמורה" מדהימה. מעולם לא חוויתי ביקור באתר בעל אופי כל-כך ייחודי. אין בבית הזה "סנטימטר פנוי". שיטוט בתוך שפע נשק קר (סכינים, חרבות, רומחים ועוד...), כלי ירייה אישיים עתיקים, חפצי אומנות יוצאי דופן, שלל פריטים היסטוריים מסוגים שונים והכל תחת קורת גג אחת. משהו אדיר! קצרה היריעה כאן מלתאר במילים חוויה כזו. אלכס ז"ל סיפר לי על יהושע האיש ועל הכלים והתצוגות בביתו, אך היות ובבית פרטי עסקן לא שיערתי כי בכזה שפע מצגים מדובר. הן מן ההיבט המקצועי (למביני דבר, אך לא רק...), ההיבט הערכי וההיסטורי המלמד מאוד וכמובן היקף המצגים. זוהי מעין תערוכת-עד שכוללת לא רק את הכלים השונים אלא אוגרת גם את סיפורי הרקע מתקופות שונות, חומרי הגלם בידי היוצרים, ייעודי שימוש ותולדות היוצרים והמשתמשים בכלים והאבזורים השונים. בצד כלי הנשק השונים מצויים שם כלי שולחן, אבזורים שונים לשימוש אישי כגון קופסאות מתכת, נרתיקים ומעטפות עור לשמירת תכשיטים ונשיאת כסף, מקלות הליכה מעוצבים ביד אומן וביניהם כאלה בהם טמון נשק קר לשם הגנה עצמית בלתי נראה לעין המתבונן, כלי עבודה שונים המיועדים לחך-שי-בְּרָזֶל וצורפים, אבזמים מעוצבים לחגורות עור ייחודיות שיוצרו בעבודת יד ועוד ועוד.....אוספים אדירים אשר השהייה ביניהם יוצרת תחושה של "בלתי נידלה". ובין כל אלה מרחפת רוחו של אלכס שהיה מאנשי המפתח בעמותה ומהחברים המשפיעים והיותר מקצועיים בה. אנו צועדים ברחבי קומת הקרקע של הבית, מטפסים במדרגות אל הקומה הראשונה (שהיא, כל הקומה, האֵס! שבמצג הענק הזה) ולצידי נתיב התנועה - לאורך כל גרם המדרגות תלויים ומונחים כלים, כאילו "מתריעים" על הצפוי לך בקומה העליונה של הבית. ליד כל פריט בו היה מעורב אלכס - בין אם בדרך רעיונית או כמתכנן ומעצב, יועץ מקצועי ומנחה, צד בסחר-חליפין, מעריך, שותף ליצירה או לרקע ממנו מגיע הפריט - מתעכב יהושע ומסביר לי. עוד הוא מסביר, אני מזכר איך בשיחותי עם אלכס אודות התחום הזה כולו, בעיקר מההיבט ההיסטורי - אך לא רק - אי אפשר היה שלא להתרשם מבקיאותו והצגתו את הדברים בהרחבה ולפרטי-פרטים. בעשייתו היה אלכס קפדן מאוד. כך גם כשלמד נושא בו התעניין. הוא העמיק והרחיב עד לפרטים הזעירים ביותר ובהסבריו ניכר היה כי "הוא חי את זה". לא היה מיקום

ראוי יותר להיזכר ולהעלות קווים לדמותו של אלכס חבר עמותת א.נ.ק.ה מאשר ביתו של יהושע, תוך נגיעה במצגים המקיפים אותך סביב ובאווירה השוררת שם.....

בכישרונותיו האמנותיים ניחן אלכס מלידה. את דמיונו הפורה, רעיונותיו היצירתיים, כשרונו כמעצב והמעוף ידע אלכס להביע וליצור "בידי-זהב" בהן בורך כמתת-שמיים. כבר בהיותו נער באלוני-אבא עסק להנאתו בעבודות פרזול לשם נוי ובכך גם ביטא את האומן שבו. מכאן עוד נכוננו לו עשרות שנות יצירה וברבות השנים וצבירת ניסיון נרכש, הפליג בעשייה אומנותית.

בעשייתו היה אלכס קפדן מאוד. כך גם כשלמד נושא בו התעניין. הוא העמיק והרחיב עד לפרטים הזעירים ביותר ובהסבריו ניכר היה כי "הוא חי את זה".

²⁴ עמותת אספני נשק קר אתנוגרפי והיסטורי בישראל - E.H.E.W.C The Society of Ethnographic and Historical Weapons
/https://www.facebook.com/groups/853771448287486 (Collectors in Israel)
²⁵ דר' משה ברזילי ז"ל, נפטר בעת כתיבת שורות אלה.

אלכס היה איש שטח מובהק, לוחם אמיץ מאוד וקצין שקול, מחושב ודבק במשימה. מפקד המהווה דוגמא אישית לפקודיו ולעמיתיו הן בלחימה, הן באימונים ובעת שגרה – וחבר לנשק על כל העולה ומשתמע מכך. אדם רגיש לזולת ועם זאת מפקד קשוח וקפדן. כבר אז ראינו את האומן שבו. את הסכין שנשא בחגור הצבאי²⁶ ואת נדן העור – ייצר במו ידיו. לימים, בסטודיו שהקים בביתו הציב מכשור וכלים שנדרשו לו ליצירה. עת שנדרש לו מכשור תעשייתי שלא היה מצוי תחת ידיו, ידע למצוא את הנחוץ לו אצל התעשיינים שעמם עסק במכלול תחומים כגון חריטה, ריתוך, הלחמות מיוחדות, עיבוד שבבי, חיתוך מתכת, יציקות לסוגיהן ועוד. תעשיינים ששמחו לשתף עמו פעולה ואף למדו ממנו. במפעל לעיבוד שבבי של התעשיין מאיר עזיז ז"ל בתל אביב תכננו השניים, עצבו וייצרו סכיני דוסטאר (Dustar Knives)²⁷ במהדורה ייחודית שנמצאה בשימוש גם ע"י יחידות-מיוחדות בצה"ל. גם אני זכיתי בסכין כזה מעשה ידי אלכס. לא אחת קיים אלכס בסדנתו ימי יצירה ארוכים ללא הפסקה. עבד, למד והרחיב דעת בקשת הרחבה של תחומי עיסוקיו, לימד והכווין צעירים שגילו עניין רב בעולם עשייתו הייחודית וקיים מפגשים מקצועיים עם ותיקים מקרב עמיתיו האספנים. במפגשים ועשייה משותפת לאספנות ומלאכת היד באו לידי ביטוי יכולתו היצירתית יוצאת הדופן והידע הרב אותו שמח לחלוק עם אחרים. סכינים אשר "נס-לחם" (לא אחת - מעלי חלודה) שהובאו לו ע"י עמיתיו לשם שיפוץ, יצאו מתחת לידיו כפריטים חדשים לחלוטין. בקרב עמיתיו בארץ ובחו"ל יצא שמעו של אלכס גם כאומן עבודות עור. בצד בקיאותו בגלם, הוא פיתח טכניקות משלו לייצור נדנים ונרתיקים לכלי נשק שונים תוך שהוא מתאים לכל מוצר את סוג העור הנדרש, שיטת התפירה, החוט המתאים, הניטים השונים וטכניקות האחדה של רכיבי הנרתיק, הנדן, התיק לחפצים אישיים או ציוד למסע ועוד.

.....לימים, בסטודיו שהקים בביתו הציב מכשור וכלים שנדרשו לו ליצירה.

במפגשים ועשייה משותפת לאספנות ומלאכת היד באו לידי ביטוי יכולתו היצירתית יוצאת הדופן והידע הרב אותו שמח לחלוק עם אחרים. סכינים אשר "נס-לחם" (לא אחת - מעלי חלודה) שהובאו לו ע"י עמיתיו לשם שיפוץ, יצאו מתחת לידיו כפריטים חדשים לחלוטין.

²⁶ אז, אין עדיין אפודי-מגן. פעלנו ולגופינו חולצות בד בלבד.....

²⁷ https://www.jtknives.com/Dustar-Knives_c_23.html

"ידי זהב" מיצירותיו של אלכס

בישראל היה אלכס מוכר היטב ומוערך מאוד בתחמו. בקרב עמיתיו היה שם דבר בזכות ראשו הפורה, רעיונותיו וכישוריו הקראטיביים. לא רק כאן הוכר והוערך. בפרסומים בינ"ל הוא נודע כאומן בעל ידע רב ומגוון יכולות לייצור סכינים מעוצבים ונדנים לסוגיהם בעבודת יד.

אלכס עסק גם בצורפות ובכך הרחיב את תחומי עשייתו. כאן באו לידי ביטוי ביתר שאת כשרונו כמעצב, "ידי הזהב" ותכונות הדיוק והפרפקציוניזם בהן ניחן ונדרשו לתחום העשייה הנוסף. עם חברו הקרוב משה ברזילי הרופא ז"ל נהג לשוטט בשוק הפשפשים ביפו, שם תרו אחר פריטים מיוחדים, חומרי גלם ורעיונות ליצירה אמנותית משותפת בה תרם כל אחד מהם את יתרונו היחסי. מהתבוננות מקרוב ביצירות המשותפות למשה ואלכס המשלבות עץ, מתכת, צדף, אבן וחומרים נוספים והסבריו המוקפדים של משה ז"ל (להם זכיתי ממש טרם מותו הפתאומי), הנך למד על המכניקה העדינה, הדיוק המירבי וידי האומן שנדרשו כאן מהיוצרים.

אודות שנותיו באוסטרליה נכתב כבר, ובכל זאת אוסיף שוב ואומר כי שנותיו באוסטרליה היו ציון דרך משמעותי מאוד לאלכס. הוא הועשר בידע וצבר ניסיון רב בעשייתו. בשיחות על אוסטרליה ומפגשיו עם עמיתיו האספנים והיצרנים הוא סיפר על עולמו שרחב שם לאין שיעור, על הגישה המקצועית והערכית של האספנים והאומנים האוסטרלים ועל היות התחום הרחב הזה נטוע בתרבות המקומית. באוסטרליה הוא נחשף לאין ספור כלים ואומנויות חרשי-ברזל, עץ ושפע חומרים נוספים במוזיאונים, אתרי הנצחה - צבאיים והיסטוריים אחרים - מוסדות שונים שייעודיהם ועיסוקיהם הנם נושאי עולמו האומנותי ומרחב תחומי התעניינותו. בכמיהתו להרחבת דעת מיצה אלכס כל הזדמנות שנקרתה לו כדי ללמוד וממש לגעת בפריטים והכלים השונים שהיו אהבתו. מהיותו אוטודידקט מובהק הוא השקיע אין סוף שעות בקריאה ולימוד, תוך שהוא עוסק במכלול נושאים רחב ביותר (בדרכו זו, בסקרנות וכתלמיד-שקדן, הוא המשיך עד ימיו האחרונים). נושאים ופריטים אודותם למד משך שנים מהכתוב, הפכו לו באוסטרליה לנגישים. שם הוא גם הרחיב את האוסף שברשותו בכלים אותם הביא עמו בשובו לישראל.

החזרה הביתה הייטיבה עמו. לאחר ש"התייצב" בארץ וחיפש את קשריו ופעילותו הפך אלכס למנטור ובר סמכא במכלול התחומים בהם היה בקי לרבים מעמיתיו ב-א.נ.ק.ה. ולאספנים הצעירים, דור העתיד. בעמותה חברים עשרות אספנים ויוצרים ועמם גם מי שאינם כאלה אך הנם יודעי-דבר מתוך אהדת הנושא, סקרנות ועניין אינטלקטואלי. בין האספנים מצוי גם חברו של אלכס אלי ויטנברג שמעלה ומספר אודות המורה והמנחה המקצועי: "כשאלכס אחז בידו סכין, חרב, נדן או נרתיק הוא ידע 'לפרק' את הפריט ולהסביר על חומר הגלם, איך יוצר וע"י מי, באיזו תקופה ולאיה שימוש נועד....". על ידענותו של אלכס יעידו גם הנפח האומנותי זאביק גוטליב מחבל-מנשה שבמפגשים המקצועיים ביניהם למד מאלכס "דבר או שניים" על ייצור סכינים מעוצבים, או הפסל דני רפפורט החולק את זמנו בין הסטודיו ביפו - לביתו באתונה. דני ואלכס נפגשו ב-1964 כחניכים בבה"ד 1. במהלך השירות בצה"ל נפגשו לעיתים - והקשר התהדק במחצית שנות ה-70 (המאה הקודמת) עת דני הקים סטודיו במערה על גבול יפו-בת ים בה בילה עמו אלכס שעות ארוכות, למד וצבר מיומנויות בתחום המטלורגיה, רתכות, יציקות מתכת, הפעלת כבשן, חיתוך מתכות, שיוף והחלקה, הפעלת מכבש ועוד..... בכל אלה נתן לו דני יד-חופשית. זה בונה פסלי עץ ומתכת לתערוכות בינ"ל - וזה עוסק בתכנון, עיצוב וייצור סכינים מעוצבים וכלי מתכת יחודיים. הקשר נותק למשך מספר שנים עת אלכס התגורר באוסטרליה, אך חודש ביתר שאת מאז שב אלכס לישראל.

כאספן, אומן ויוצר ידע אלכס עדנה. הוא הדריך, הינחה סדנאות, שיפץ כלים, סייע בתחזוקת אוספים שבידי עמיתיו והיה לשם דבר בעולם יצרני ואספני הסכינים המעוצבים וכלי הנשק הקר ואביזרי הלוחי. והכל בענווה ובדרכו האלגנטית והשקטה. במפגשי העמותה הוא היה מהדומיננטיים בכל הקשור לנושאי הליבה. בישראל ומעבר לים נודע שמו בקרב אספנים ועבודותיו הוצגו בספרות המקצועית הן כמעצב והן כיוצר. בספריו, שראו אור במספר מדינות בעולם, מציין דר' דוד דרום²⁸ המנוח את אלכס כאומן בעל ידע ומגוון יכולות בתחום הסכינים המעוצבים בעבודת יד. הידע הרב בסוגי מתכות והתאמתן לייצור הפריט והדגם המתבקש, הבקיאיות בסוגים השונים ועבודות העור הנדרשות לשם ייצור נדן, נרתיק לאקדח או מוצר אחר, הדיוק בכל הקשור להנדסת אנוש עד לרכיב הזעיר ביותר, כישרון העיצוב שלו ויכולתו האומנותית לייצר במו ידיו - הפכו את אלכס ל"מאסטר" בקרב עמיתיו האספנים.

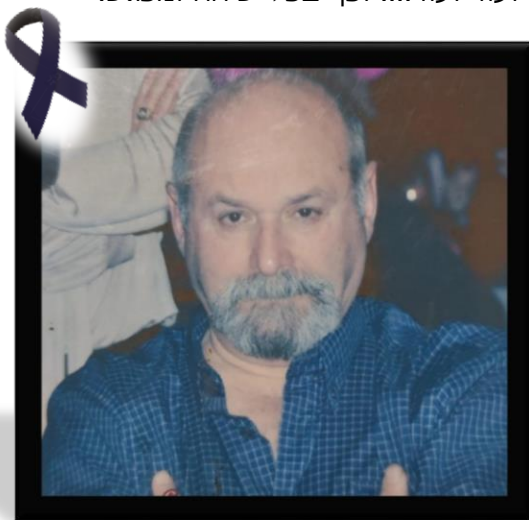
יצירותיו, צילומים, מאמרים אודות פועלו ואספנים בארץ ובחו"ל, מעידים על דמותו ואופיו, כישרונותיו, הידע והיכולות בהם בורך. בהספד שנשא לזכרו של אלכס אמר עליו נציג א.נ.ק.ה כי בלכתו הותיר אלכס חותם של ממש לעמיתיו, בני דורו - והדורות שאחריו.

²⁸ דר' דוד דרום כיהן במשך 35 שנה כראש המחלקה לצילום מדעי באוניברסיטה העברית בירושלים. בנוסף היה דר' דרום אספן סכינים מודרניים המעוצבים בעבודת יד ובמסגרת זו כתב (באנגלית) סדרת ספרים אמנותיים. כמה מהספרים תורגמו לחמש שפות נוספות. על "שירות יוצא מן הכלל בקידום סכינים מעוצבים בעבודת יד" הוענק לדר' דרום בשנת 2010 "פרס נייט פוזנר" על ידי ארגון יצרני הסכינים האמריקאי. "The Knifemakers' Guild"

פרידה

בלכתו הותיר אלכס חלל של ממש. מעולמי האישי נעלם חבר יקר וקרוב. עשרות שנות רעות באו לקיצן. נותרו רק יצירותיו, צילומים וזיכרונות מאז הכרתיו בצבא – ועד מותו. יריעת הנושאים אודותם שוחחנו משך שעות במסעדה טובה, בנסיעות ברחבי ישראל – סתם לטיול, למפגש רעים, בישיבות וועד או אירועי עמותת יוצאי סיירת חרוב - בְּבִתְיָנו, בשיחות טלפון ובכל הזדמנות אחרת הייתה רחבה מאוד. עם אלכס יכולתי לשוחח, להיוועץ, ללמוד ולהתווכח על אקטואליה ישראלית ובינלאומית בעבר, בהווה והערכת הצפוי בעתיד, אודות אדם, טבע, ממשל, יין ואוכל טוב, אומנות והגות, המשפחה, העשייה היומיומית, התלבטות עסקית, החברים המשותפים, "השְלֵמוֹת" לנושאים שהותרנו "פתוחים", "מה היינו עושים אילו..." ועוד ועוד.... וכך בכל שיחה ומפגש.

רבות למדתי מאלכס על כשרונותיו האומנותיים ויצירותיו. אודות החומר, הרוח וההיסטוריה שבעולמו זה. ומְשָלָא הסכמנו על דבר-מה, נעם לנו הוויכוח בניסיון לשכנע או לשנות דעה והכל בלשון וצליל מכבדים, הערכה והקשבה הדדית. ככל שנקף הזמן ורחקנו משנת 1966 - עת הכרנו בבסיס בתל-נוף - העידו הנושאים והאירועים אודותם שוחחנו על השנים החולפות, העידן הרלוונטי בו אנו מצויים ביחס לסביבת החיים המשתנה וגילנו ההולך ומתקדם....

בשתי שנותיו האחרונות החל גופו של אלכס לבגוד בו - אך הראש פעל היטב, חד וחרוף. עם ההרעה במצבו הרפואי החל לעבור בדיקות רפואיות יותר מעמיקות אולם על ממצא חד משמעי, שאולי הסתתר שם בנבכי הגוף, הרופאים המומחים לא הצליחו להצביע ולאבחן. ואלכס, שמעולם לא שש לשתף בשכאלה - אלא את הקרובים לו ביותר ("לא צריך לעשות 'עניין' מכל מיחוש..." נהג לומר) - המשיך בשגרת יומו, המשיך ליצור, לא פסק מפעילותו בעמותת א.נ.ק.ה ומפגשים חברתיים, נהנה לקרוא וללמוד, לנתח אירועים בינלאומיים אקטואליים והיסטוריים,

להביע דעה, לא אחת ביקורת (לחיוב או שלילה - אבל אינו אדיש...), העלה רעיונות לתיקון ליקויי ישראל ובאלה, לא אחת, "אכל את עצמו" מכעס, מביע דעתו באשר לצפונות העתיד בארץ ובעולם (ואלכס - כאלכס, כשלדעתו צריך הוא יודע להיות "נביא זעם") ונהנה לבשל (כן, גם בכך היה אומן). אך הגוף - בשלו. הוא כבר כמעט ואינו עוזב את הבית, כאן הוא חש בטוח. כאן, כשלצידו ליאורה שהלכה עמו משך עשרות שנים עד תום, סיים אלכס את מסע החיים.

איך יכול להיות שאלכס כבר לא איתנו?! כמו ליהושע גרינפלד האספן ממושב נחלים - כך גם למשפחה, לחברים ומכרים רבים מכל תחנות חייו של אלכס לא "מסתדר" העניין הזה.

* * *

אהובנו

אלכס שמגר
(שטרנברג)

הלך לעולמו

איש משפחה, צנחן, אמן, אדם רב פעלים ובעל לב רחב

הלוויה תתקיים בתאריך כ"ד באייר תשפ"ג

יום שני 15/5/23 בשעה 10:00

בבית העלמין רמת השרון צומת מורשה

יושבים שבעה ברחוב מוריה 5 ברמת השרון,

בימים ג', ד', ה' בין השעות 10:00-13:00 17:00-21:00

יום ו' בין השעות 10:00-13:00

מוצ"ש בין השעות 18:00-21:00.

המשפחה האבלה

אלכס ז"ל - נפטר בביתו ברמת השרון ב-כ"א אייר תשפ"ג, יום ו' 12 מאי 2023. בלתי נשכחת היא הודעת ליאורה ברשת ה- WHATSAPP על לכתו. למרות שידעתי כי לא יאריך עוד ימים - הייתה זו מכה שניחתה על הראש באחת. ראשית שוחחתי עם ליאורה. דינה (רעייתי) הגיבה בדמעה וצער כבד. היא הכירה את אלכס עשרות שנים.

אלכס הובא למנוחות ב-כ"ד אייר תשפ"ג, יום ב' 15 מאי 2023 בבית העלמין רמה"ש-צומת מורשה. אל ליאורה, ענת, ירון והנכדים הצטרפו בני המשפחה המורחבת ועשרות חברים מכל תחנות חייו שהגיעו ללוותו בדרכו האחרונה.

* * *

ירון, בנו של אלכס, נשא את הספד המשפחה ודברי הפרידה של ליאורה, ענת ונכדיו. בדבריו אמר ירון:

אלכס אהוב שלי

אבא יקר שלנו

היית והינך צדין האהוב מסיירת חרוב של אמא. הכרתם בתום מלחמת ששת הימים כשאתה קצין צעיר, מ"פ בסיירת חרוב ואמא פקידה בלשכת אלוף פיקוד המרכז.

המפגש ביניכם הוליד סיפור אהבה שהוביל לחיים משותפים ולבניית קן משפחתי חמים והבך התברכת במשפחה חמה כפיצוי על ילדות נטולת אב ורוויית מצהריט וטלטוליים. גידלתם בת ובן שכל כך אהבת, זכיתם בנכדים מקסימים שכל כך אהבת וטיפחתם בית יפה שכל כך אהבת.

עלית לארץ באיף צעיר. גדלת בקיבוץ ובמושב. למדת בבית הספר החקלאי "כדוריו", שם ספגת את אהבתך לאדמה ולארץ. משם התנדבת לצנחנים, חתמת קבץ והיית נכון לכל משימה להגן על המדינה.

תמיד היית אדם חושב, איש ספר, דעתן ואוטודידקט. תמיד הלכת עם האמת הפנימית שלך ולא חששת לומר את דעתך גם כשהיא לא נצמח לאוזני השומע.

התברכת בחוש של ראיית הנוף - אהבת את הארץ וכאבת את התהליכים שהתרחשו בה ושאת חלקם חזית מראש.

היית אדם יצירתי, מוכשר באופן יוצא מן הכלל ובצל ידי זהב. לאורך השנים עיצבת סביבת ונרתיקי עור והצהודות שלך לכו להצרכה רבה.

תמיד אהבת להדריך וללמד אחרים, עוד מימך כמפקד מוצרן בצבא. הפכת לבר סמכא שהיו מתייצרים איתו ומומחה לאספנות של כלי לחימה.

היית אדם רחב לב בצל נתינה אינסופית. תמיד נכון לבוא לעזרה ולהוסיף ידי למי שצריך. היית בשלן מצולה ואהבת לפנק אותנו ואת החברים במטעמים שלך ובמאכלים שלך שהטעם שלהם יישאר עוד צמנו זמן רב.

מאיל צעיר אפיין אותך החוסן הפיזי והרצפי. היית לוחם ונשארתי לוחם גם בשנה האחרונה כשלאפק באד בק. טיפלנו בק בבית במסירות והיית מוקף באהבה עד נשימתך האחרונה.

אבא, אלכס יקר.

תחבר לנו מאוד. תמשיך להיות איתנו וללוות אותנו עד יומנו האחרון.

אוהבים אמא צנתי וירון

והנכדים: ליאור, אורי, גברי ואילנה

* * *

בין המספידים לאלכס ז"ל, גם אני אמרתי את אשר היה לי על האיש המיוחד הזה;

אף כי ידעתי וראיתי כי הסוף קרב - הדחקתי! קיוויתי כי תחול תפנית. שמתתי בתחושות את ליאורה ואת רצייתי. ולמרות כך הייתה ההודעה בבקר יום ששי ה- 12.05.2023 מהלמה כבדה. זהו, אלכס - נפרדים לתמיד!! הכאב עצום - והלב כבד!! קשה לקבל ולהשלים עם הסלרה הזו!!

את אלכס הכרתי בתקופת הקמתה של "סירת-חרוב". הוא היה ממייסדיה וסגנו של חזי שלום, מפקדה הראשון של הסירת. באחד מימי האביב של 1966 הוא ניצב בפתח קסרקטין מאורי הסירת בתל-נוף, ובטרם פצה פה הופן כי צומד כאן קצין שמנוכחותו לא נתן להתעלם.

אך לא רק חזות הייתה שם. את התבונה, יכולת הפקוד וההדרכה, הראיה המרחבית, הדואגה האישית, ההגינות, היושרה והאנושיות הכרנו וחוונו בהמשך. בפעילות מהצצית לארק צידי קו הגבול ושפיתת הנשק של עד 1967 - ובהמשך בהקצת הירדן והחזית סואץ. במארכיט, בסיריט, לארק הירדן ובמשימות שמעבר לנהר. קצין מקצועי ושקוף, לוחם ללא-חת וקר-רות.

אלכס, לא רק קרבות קשוח - ובתוכו, שם פנימה, בצל נפש אומן. כשפחן או אחז נשק או פטיון פידי, הפנת כי הנך עד ל"בחניה מסוג אחר", בידיים שונות שאינן בהכרח צבאיות.... אומנות הייתה טבועה בו באיש בצל "ידי הנהג" אשר משך כל חייו חלק את בישרונותיו ויצירותיו עם אחרים ברחב לב. כן, כלה הוא היה.

אלכס היה מפקד מצרף מאוד. דמות בלתי נשכחת. תגובות צמיתות ליסירת על לכתו הנן עדות חיה לכך. לצלוצ! טלפונה! הבצת צצר וכאב על מות מפקד שלוחמים בטחו בו שלא רק מתקף "דרכות על הכתפיים" - אלא משום אישיותו, כשוריו ותכונותיו. כשפמלחמת ההתשה הוצע לו קדום - הצדיף, באתה תקופה סוצרת, להשאר עם חייליו בסירת. אנשיו והרצון לזמת ממיטבו דווקא אז - צמדו בראש מציניו.

אותה עת הולך ונרקט הקשר עם ליאורה, ששרתה בלשכת אלוף פיקוד המרכז. קשר שהנהיג בית בישראל, לזכיות בת עשרות שנים, וצמה את צנת, ירון ואת הנכדים. יברכו כלם בהריאות איתנה, הצלחה בכל ואריכות ימים.

לאחר כשנתיים וחצי שרות משתי - נפרדו דרכנו. אני סיימתי את שרותי בצה"ל ואלכס המשיך דרכו בצבא ופנה לשריון. כשנה וחצי לאחר מכן, הוא משרת אז בבסיס השריון ברביח - ואני כצופד מדינה במשימה בסין, נפגשנו. היה זה כאלו התראינו "לפני 5 דקות". כאלו לפני למעלה משנה "הפסקנו לרצ" - ואנו ממשיכים "מהמקום בו היינו"..... אלו הן רצות ואחיה. לרצת התבוננתי שוב כדי לוודא שצבא הכומתה על ראשו שחור - ובתוכי הפנתי כי צנחנים וסירת-חרוב אינם כל הצבא. אנשים טובים וראויים כאלכס נדרשים גם במקומות אחרים.....

לאחר השרות בצה"ל צמד אלכס תקופת מה במצרכת הבטחון הממלכתית, עם שם נפגשנו לצמית. אחר-כך פנה לצולט הצסקים בתחום הסכנו-ולואיה והתצטיה הכבדה ובהמשך יצא עם משפחתו לחו"ל. מספר שנים לא ראיתיו - עד שובו לארץ. מאז הקשר בינינו נשמר והתהדק.

חברים, אדם בוחר לו - ואני זכיתי. אלכס היה חבר אמתי, יקר וקרוב. אדם נעים החיכות וצנוע. איש שיחה מצנין תמיד. אוטודידקט וחקרן צמיר ידע - בקשת נושאים רחבה מאוד. איש עקרונות שממקום הנכון ובדרך ראויה הפיץ צמדות עם אמ לא תמיד היו אהודות על רה. דצתן אשר אמ אינך מסכים צמו, ידע להסביר ואף לשכנע.

מספר שנים נמנה אלכס על הנהלת צמותת יוצאי סירת-חרוב, וכמו בשנות שירותו בסירת המשיק לתרומת פרציונות, ידע, צטיה ושמור הקשר עם פקודיו.

קשה לקבל אבדן כלה. ניוחמי לליאורה, לירון, לצנת, לנכדים וכלל המשפחה.

כבד הוא הצצר על לכתך חבר יקר.

תהא נשמתי צרורה בצרור החיים

* * *

ביום ו' כ"ג אייר תשפ"ד, 31 מאי 2024 עלינו לקברו של אלכס לציון שנה ללכתו. ישראל מצויה בעיצומה של מלחמת "חרבות ברזל". צילו הכבד של טבח 7 אוקטובר 2023, האסון הנורא ביותר שהתרחש כאן מאז עצמאות ישראל, מוטל על המדינה כולה. הדכדוך שורר בכול, טילים ורקטות ניתכים מעזה ולבנון גם על גוש דן ולמרות כך התכנסנו סביב קברו של האיש הבלתי נשכח הזה. המשפחה וחברים מתקופות חייו השונות. היה זה מפגש רעים ומטבע הדברים הנושא המרכזי בו הוא אלכס. שוחחנו והעלינו זיכרונות ואנקדוטות אודות דמותו ופועלו. נושאי עשייתו הרצינית מאוד, עולמותיו הצבאיים והאומנותיים - לצד מעללי קונדס שגם באלה היה יצירתי. היה זה כאילו הוא ממש מצוי עימנו שם ומשתתף בשיו. הועלו שם זיכרונות ופרקי חיים מאלה שנרשמו כאן - ונוספים. היו אלה קווים לדמותו של אלכס, איש מיוחד שחסר לכל מי שהכירו ויזכרו לשנים רבות.

על קיברו נשאה ליאורה דברים. בתום שנה למותו "שוחחה" עם אלכס ועדכנה באשר למתרחש מאז הלך מאיתנו, על אובדן שאין לו ניחומים ועל געגועים שאינם חולפים.

אלכס אהוב עלי / עלנו,

לא להאמין שחלפה כבר שנה. אתה צדיין כל כך נמצא איתנו. בכל יומה, בכל מפגש משפחתי נזכרים בק, בלב הרחה שלק, בנכונות שלק לבוא תמיד לצורה, באמירות שלק, בהדחות שלק וכמובן במטעמים שהיית מכין לנו. וכן, גם בחיבוק החם שלק שהיה ייחודי רק לך. אתה ניהט אלינו בכל פינה בבית, באינה שטיפחת. ביצירות שלק, באוספים, בסדנה שלק, בארוחות משפחתיות ובכלל. אתה פשוט נוכח.

כמה חברים טובים שלק מציצים לזכר ונחננו מדברים עליך, נזכרים ומציצים לזכרונות מהדרך שעשית יחד. ותמיד התחושה היא אתה פשוט נמצא איתנו בפגישה...

ישראל, חרקה הטוב צוד מימי סיירת חרוה, לך חלף עצמו משימת הנצחה לזכרך באתר הסיירת. במהלך השנה נפגש עם בני משפחה וחברים, החל משנות ילדותך ולכל אורך תחנות חייך. יולמה מבורכת שאנחנו מאד מאד מצריכים ומוקירים לך תודה ענקית על כך. התהליך המרתק הציצומו ואנחנו מצפים בהתרגשות גדולה לסיימו.

צוברים עלינו ימים קשים ומטלטים במדינה. מלחמה בדרום ובצפון, מאות רבות של נרצחים, חטופים, מאות חיילים הרוגים ואלפי פצועים. הפלגות ומצבי חירום. מצב הלוי והלתי נתפס. שנים דיברת וחשט והלהרת מפני טבח ופרצות. התרצת ולא הרפית. ניסיון הצבאי והבנתך את מה שקורה באזרחי הובילו אותך לזה. ורובנו לא הקשבנו, לא רצינו לשמוע והדחקנו... והנה, למרבה הלוואה, לה קרה. לה קרה. ואני / אנחנו שואלים ותוהים לא פעם מה אתה היית אומר לאור המציאות הקשה והבלתי נסבלת שאנחנו צדיין לא רואים את סופה...

אלכס יקר שלנו, עם לכתך השארת חלף ענק המלווה אותנו תמיד. האצטוים קשים ולצתים קשים מנשוא. אני איבדתי אותך, לא פעם אחת, אלא שוב ושוב. כאשר האובדן נשכח לרצף, הוא מתאנה ומופיע שוב. בכל בוקר נפקחות הצינייט ליום חדש ואיתן התוהמה - אתה לא כאן. אני צדיין מחפשת אותך. מסע ארוך נוטף סוף. נדרש הרבה כוח להמשיך ולצוץ. לזכור, להיזכר, לזכור ולהמשיך ללכת. להמשיך לחיות.

צנתי, ירון, ליאורה, אורי, גברי ואילנה, הידיים והנכדים שכל כך אהבת, לזכרים ומזכירים אותך תמיד באהבה רבה ובאצטוים. אתה חסר כל כך לכולנו! עכשיו אתה שם למעלה ואנחנו כאן. מרשימה שאתה שומר עלינו ומחבק אותנו ממעלה, בצוד אנחנו שומרים כאן למטה על היקרים לנו.

יהי לזכרך ברוך

תודות

אלכס היה חבר קרוב ויקר לי. איש מיוחד מאוד משום אופיו, תכונותיו ומעשה ידיו לתפארת. אדם אשר ראוי כי זכרו לא יימחה והחותם שהותיר על חברים, עמיתים, פקודים וממונים בתחנות חייו השונות יונצח.

זכות עומדת לי כאן בהעלאת קווים לדמותו של אלכס והבעת הערכה לחבר ומפקד. בחלק מתחנות חייו של אלכס הייתי עמו ואת אלה הכרתי היטב. באחרות שיתף אותי ברבות השנים ואת אשר חסר לי סייעו בידי להשלים בני משפחתו של אלכס, חברים ומכרים עמם נפגשתי ושוחחתי, אשר בלעדיהם לא היה עולה בידי לעמוד במשימה כה חשובה לי. על כך מרב תודותיי ל-

ליאורה, ענת וירון שמגר – אשר סייעו בידי בהשלמת מידע על בן הזוג, האב והסב בשיחות, בצילומים, בעריכת המסמך, בעצה טובה והבעת דעה תורמת;

ג'רטי - בת דודו של אלכס אשר סייעה לי במידע אודות ילדותו של אלכס ושנות חייו הראשונות לאחר מלחמת העולם ה-II ;

חנה לבבי מאלוני אבא – שסיפרה לי על אלכס הילד והנער באלוני-אבא וסייעה בידי להקים קשר עם עמיתים נוספים מהמושב שגדלו ועשו עמו את אותה תקופה.

זאב בן יוסף ודב אקשטיין ("טכסס") – בני מחזורו של אלכס בביה"ס כדורי שבהתרגשות, בהערכה ובצער על לכתו של אלכס "חזרו בזמן" והעלו נשכחות. במשך שעות סיפרו לי על אלכס השותף למחזור, האדם ("בן מחזור מושלם!!"), והתלמיד ובהנאה שיחזרו את מעלליהם המשותפים;

עזרא בריק – בן מחזור אוגוסט 1965 בגדוד 890. שרת במחלקה עליה פיקד אלכס. הספד שנשא עזרא לאלכס בשם המחלקה מובא בחוברת זו;

עמוס נאמן ואריה צידון (צימל) שהיו מפקדי סיירת-חרוב, מוטי גובר (ברגר), שמוליק הדר ויחיעם ששון שהיו מפקדים ולוחמים בסיירת-חרוב ודבריהם אודות אלכס הלוחם, הקצין והאדם מובאים בחוברת זו;

יגאל אייל – שהשלים לי את החסר אודות תקופת שירותו של אלכס כקצין שריון;

חמי מזרחי – אשר בשיחות מאוסטרליה סיפר לי על אלכס ("אדם מיוחד, איזה איש ערכי! יודע המון, למדתי ממנו – מאוד השפיע עלי..."), והקשר החברי ששרר ביניהם;

יהושוע גרינפלד, דר' משה ברזילי ז"ל (נפטר במהלך כתיבת דברים אלה לזכרו של אלכס), דני רפפורט ואלי ויטנברג – אספנים, אמנים ויצרני סכינים וכלים/ציווד לשימוש אישי - מתוך הערכת אין קץ לאלכס ז"ל ובצער כבד מאוד על לכתו סייעו בידי ללמוד ולהעמיק מעט לשם הבנת נושאים שהיו ממרכז עולמו האישי של אלכס ז"ל.